ROK III. Nr 11—12

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO RZESZOWSKIEGO

Rzeszów, dnia 1 grudnia 1948 r.

TREŚĆ:

ORGANIZACJA, DYSCYPLINA I WYNIKI PRACY

Coraz częściej na naszych zebraniach, konferencjach czy zjazdach dyskutuje się sprawę konieczności usprawnienia organizacji, wzmocnienia dyscypliny oraz potrzeby polepszenia wyników nauczania i wychowania w szkole.

Coraz częściej dochodzi się na ten temat do uzgodnionych konkluzyj nauczycielstwa i administracji szkolnej i działaczy społeczno-polityczno-oświatowych, ale nie zawsze zainteresowani wykonują te umowy w sposób dostatecznie konsekwentny.

Że sprawa jest ważna i **wymaga poprawy** w skali ogólnokrajowej, potwierdził to głos Ministra Oświaty ob. Dr. Stanisława Skrzeszewskiego w przemówieniu radiowym do nauczycielstwa z okazji rozpoczęcia nowego roku szkolnego.

W naszym okręgu zaradność w organizowaniu pracy szkolnej, dyscyplina życia szkolnego, licznych form pracy przyszkolnej i pozaszkolnej, jak również poziom osiąganych wyników pracy dydaktyczno-wychowawczej pozostawiają jeszcze wiele do życzenia.

Musimy to opanować i poprawić!

Trzeba **zdwoić czujność pedagogiczną** na wymienionych odcinkach życia i pracy. Kierownicy i dyrektorzy wszystkich typów szkół muszą sobie przypomnieć pełny zakres swych obowiązków i uprawnień.

Czas najwyższy, aby Rady Pedagogiczne zaczęły pracować systematyczniej, poświęcając dostateczną ilość czasu omawianym zagadnieniom i zasadniczym, **żywym problemom** pedagogicznym swoich szkół. Właściwie opracowany i do potrzeb nowej szkoły dostosowany **plan wychowawczy** powinien być busolą kierownictwa, uczących i młodzieży w konkretnej szkole, gdzie każdy musi wiedzieć co, gdzie i kiedy ma wykonać, gdzie każdy musi rozumieć dlaczego to wszystko czyni, gdzie dominuje współdziałanie uczniów i nauczycieli pobudzane poczuciem współodpowiedzialności jednych i drugich za termin i jakość wykonania podjętych i sumiennie przeprowadzonych zamierzeń.

Młodzież lubi ład w szkole i chętnie poddaje się uzasadnionej, koniecznej, sprawnie stosowanej dyscyplinie wewnętrznej; najlepiej, jeśli sama współtworzy i współegzekwuje normy w tym zakresie obowiązujące; uczeń bystro podpatrzywszy, ośmieszy czy zechce naśladować przykłady z życia i pracy nauczycieli i dyrektora, którzy są dla niego **dobrym lub złym wzorem,** toteż elementarne zasady, które obowiązują ucznia, obowiązują także nauczyciela, o czym nie zawsze pamiętają niektórzy wychowawcy.

Młodzież zorganizowaną należy wyzyskać do **współrealizowania** razem z nią planu wychowawczego szkoły, a programy prac organizacyj uczniowskich trzeba skorelowywać z całokształtem zaplanowań zakładu, w którym się ta młodzież uczy i wychowuje.

Ambicją współczesnych nauczycieli poszczególnych przedmiotów nauczania winno być również poszukiwanie, dobieranie i stosowanie **najskuteczniejszych** i jak najoszczędniejszych w czasie **metod,** chwytów i zabiegów wychowawczych celem osiągnięcia niezawodnie **dobrych wyników nauczania.**

W dążeniu do podnoszenia wyników pracy należy zaprawiać wychowanków do zajęć zespołowych pod kierunkiem nauczycieli i bieglejszych uczniów, wytwarzając okazję do twórczego wysiłku **w grupie** do współdziałania i współtworzenia w zespole, zachęcając niekiedy do zdrowego wychowawczo współzawodnictwa w polepszaniu tych wyników.

W następnym numerze temat o **wynikach nauczania omówimy** bardziej wyczerpująco.

TADEUSZ GRUSZCZYŃSKI

Kurator Okręgu Szkolnego

Część I. (Urzędowa)

Poz. 34.

DZIENNIK URZĘDOWY MINISTERSTWA OŚWIATY

Nr. 8.

TREŚĆ:

ZARZĄDZENIA MINISTRA OŚWIATY:

OKÓLNIKI:

KOMUNIKATY:

DZIENNIK URZĘDOWY MINISTERSTWA OŚWIATY

Nr. 9.

TREŚĆ:

ZARZĄDZENIA MINISTRA OŚWIATY:

INSTRUKCJA:

OKÓLNIKI:

KOMUNIKATY:

Poz. 35.

PREZES RADY MINISTRÓW
Nr Pr. 10-3/48.

Warszawa, dnia 21 sierpnia 1948 r.

Urlopy połogowe

OKÓLNIK Nr 29

Celem ujednolicenia praktyki udzielania urlopów połogowych pracownicom zatrudnionym we władzach, urzędach, zakładach, przedsiębiorstwach i innych instytucjach państwowych i prawa publicznego zarządzam co następuje:

W zakresie ochrony pracy kobiet w stanie ciąży należy w wymienionych na wstępie zakładach pracy stosować zasady. wynikające z przepisów art. 16 ustawy z dnia 2 lipca 1924 r. o pracy młodocianych i kobiet (Dz. U. R. P. Nr 65, poz. 636; Nr 86 z r. 1925, poz. 591; Nr 93 z r. 1926, poz. 538; Nr 101 z r. 1931, poz. 773; Nr 43 z r. 1945, poz. 236; Nr 27 z r. 1938, poz. 182) bez względu na charakter prawny stosunku służbowego, tj. zarówno w przypadkach, gdy chodzi o stosunek publiczno-prawny, unormowany ustawą z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej lub inną pragmatyką, jak i o stosunek prywatno prawny (kontraktowy) w zakładach, nie podlegających cytowanej ustawie o pracy młodocianych i kobiet.

Uprawnienia inspektorów pracy, przysługujące im na podstawie przepisów cytowanej ustawy, nie mogą być wykonywane w tych zakładach pracy, które są ustawowo wyłączone spod działania inspekcji pracy.

W razie konieczności zwolnienia z pracy pracownicy znajdującej się w stanie ciąży, z ważnej przyczyny lub z winy pracownicy (art. 16 pkt. 5). należy tam gdzie nie ma rady zakładowej lub delegata, zasięgnąć opinii miejscowego oddziału (koła) właściwego związku zawodowego.

W zakładach pracy, na terenie których obowiązuje ustawa z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej, zasady wynikające z przepisu art. 16 ustawy o pracy młodo-

cianych i kobiet należy stosować tylko do czasu unormowania sprawy urlopów połogowych w drodze zmiany obowiązujących w tym zakresie przepisów ustawy o państwowej służbie cywilnej.

Proszę o wydanie podległym jednostkom organizacyjnym stosownych zarządzeń.

PREZES RADY MINISTRÓW
(—) **Józef Cyrankiewicz**

Poz. 36.

ZARZĄDZENIE MINISTERSTWA OŚWIATY

z dnia 1 lipca 1948 r. Nr III OK — 3686/48

w sprawie weryfikacji świadectw zagranicznych równorzędnych liceom zawodowym.

Niektóre Kuratoria Okręgów Szkolnych nadsyłają do weryfikacji przez Ministerstwo Oświaty świadectwa z ukończenia szkół zawodowych zagranicą, powołując się na pismo Ministerstwa z dnia 21 lutego 1948 r. w sprawie oceny świadectw dojrzałości szkół średnich zagranicznych (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr 2, poz. 38), które rzekomo poleca nadsyłanie do Ministerstwa wszelkich spraw dotyczących weryfikacji świadectw z zakresu szkół zawodowych uzyskanych zagranicą.

W związku z tym Ministerstwo wyjaśnia, że pismo Ministerstwa z dnia 21 lutego 1948 r. dotyczy jedynie spraw wyraźnie w nim wymienionych, a mianowicie spraw o których mowa w okólniku Kierownika Resortu Oświaty z dnia 19 grudnia 1944 r. (Dz. Urz. Res. Ośw. Nr 1—4 poz. 39) i rozporządzeniu Ministra Oświaty z dnia 17 października 1945 r. (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr 6, poz. 233).

Pierwsze z tych zarządzeń dotyczy weryfikacji świadectw 10-letniej szkoły radzieckiej, a drugie przyjmowania do szkół wyższych obywateli polskich, absolwentów średnich szkół zagranicznych.

Żaden więc z zacytowanych przepisów nie zmienia w niczym postanowień zarządzenia Ministra Oświaty z dnia 22 stycznia 1948 r. w sprawie uznania świadectw niektórych szkół zawodowych za równorzędne ze świadectwami ukończenia liceów zawodowych (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr 1, poz. 2).

Nadmienia się, że weryfikacja w myśl ostatnio zacytowanego zarządzenia ma znaczenie nie tylko dla studiów w uczelniach wyższych, ale dla wszelkich celów, dla jakich może służyć świadectwo ukończenia liceum zawodowego.

Ministerstwo przesyła powyższe do wiadomości i stosowania z prośbą o zwrócenie uwagi na dokładne przestrzeganie postanowień tego zarządzenia.

p. o. Dyrektora Departamentu
Antoni Tatoń

Poz. 37.

ZARZĄDZENIE MINISTERSTWA OŚWIATY

Nr I Pers — 1186/48 z dnia 2 września 1948 r.

w sprawie przenoszenia nauczycieli w stan spoczynku.

Z dotychczas stosowanej przez Kuratoria praktyki przy przenoszeniu nauczycieli i urzędników w stan spoczynku wynika, że niejednokrotnie między decyzją o przeniesieniu w stan spoczynku a terminem przeniesienia w stan spoczynku jest krótki okres czasu, wynoszący kilkanaście dni lub kilka tygodni.

Oczywiście, w tak krótkim czasie Państwowy Zakład Emerytalny nie może dokonać wymiaru zaopatrzenia emerytalnego, wskutek czego powstaje przerwa między pobieranym do chwili przejścia w stan spoczynku uposażeniem służbowym a nie wymierzonym jeszcze przez Państwowy Zakład Eemerytalny zaopatrzeniem emerytalnym.

Wobec powyższego Ministerstwo Oświaty zaleca dokonywać przeniesień w stan spoczynku z takim terminem, np. trzymiesięcznym, by Państwowy Zakład Emerytalny mógł we właściwym czasie dokonać wymiaru zaopatrzenia emerytalnego i by w ten sposób uniknąć przerwy w wypłacie zaopatrzenia emerytalnego.

Jeśli Kuratorium zamierza przenieść funkcjonariusza państwowego w stan spoczynku, winno uprzednio zażądać od niego wszystkich niezbędnych dokumentów (uwierzytelnionych odpisów) a mianowicie:

1) metryki urodzenia i metryki ślubu,
2) metryki urodzenia dzieci do lat 18, a jeśli dzieci od lat 18 do 24 uczęszczają do szkół — również ich metryki urodzenia,
3) metryki śmierci funkcjonariusza, jeśli o zaopatrzenie ubiega się wdowa lub sieroty,
4) dowodów studiów wyższych,
5) dokumentów stwierdzających dokładnie czas i przebieg służby państwowej — cywilnej i wojskowej.

Wezwanie o przedłożenie brakujących dokumentów należy zaopatrzyć wyjaśnieniem, że w razie niedostarczenia tych dowodów zainteresowany może ponieść szkodę z własnej winy przy spóźnionym wymierzeniu mu zaopatrzenia emerytalnego.

Z-ca Dyrektora Departamentu
(—) **Z. Pomianowski**

Poz. 38.

ZARZĄDZENIE MINISTERSTWA OŚWIATY

Nr I Pers. — 11588/48 z dnia 14 września 1948 r.

w sprawie małżonków — nauczycieli w jednej szkole.

Czasem zdarza się, że w niektórych szkołach powszechnych, średnich ogólnokształcących, zawodowych i zakładach kształcenia nauczycieli pracują małżeństwa nauczycielskie, przy czym jedno z małżonków na stanowisku kierownika lub dyrektora, drugie zaś w charakterze nauczyciela, sekretarza, kierownika internatu lub pełni inną nauczycielską funkcję.

Taka obsada szkoły wywołuje często nieporozumienia pomiędzy gronem nauczycielskim, a kierownikiem (dyrektorem) szkoły, wpływa źle na harmonijną współpracę Rady Pedagogicznej, a co za tym idzie i na poziom naukowy i wychowawczy szkoły, rodzi nieuzasadnione lub uzasadnione podejrzenia i zawiści, przyczynia się do niesnasek i kłótni.

Stan taki na przyszłość istnieć nie powinien i dlatego Ministerstwo Ośiwaty zaleca, by małżonków nauczycielskich, szczególnej jeśli jedno z małżonków zajmuje stanowisko kierownika lub dyrektora (p. o. kierownika lub p. o. dyrektora), w jednej szkole nie zatrudniać.

Jeżeli małżonkowie-nauczyciele już pracują w jednej szkole, należy jedno z nich, o ile w danej miejscowości istnieje druga szkoła tego samego lub pokrewnego typu, do której nauczyciel posiada kwalifikacje zawodowe. przenieść na własną prośbę lub z urzędu do innej sąsiedniej szkoły w tej samej miejscowości.

Przy przeniesieniu jednego z małżonków-nauczycieli należy kierować się w miarę możliwości odległością miejsca zamieszkania od zakładu naukowego, warunkami komunikacyjnymi, doborem grona nauczycielskiego z dodatkowymi lub wyższymi kwalifikacjami zawodowymi itp.

Ministerstwo Oświaty zdaje sobie sprawę, że przeniesień tych można będzie dokonać jedynie w większych ośrodkach, gdzie istnieje przynajmniej 2 szkoły tego samego lub pokrewnego typu, w których programie przewidziane są przedmioty, do nauczania których nauczyciel posiada prawem przepisane kwalifikacje zawodowe.

Z-ca Dyrektora Departamentu
(—) **Z. Pomianowski**

Poz. 39.

ZARZĄDZENIE MINISTERSTWA OŚWIATY

Nr I G-23513/48 z dnia 21 września 1948 r.

w sprawie wysokości i zwrotu opłat za wczasy.

W związku z kierowanymi do Ministerstwa Oświaty zapytaniami w sprawie wczasów pracowniczych — Ministerstwo Oświaty zawiadamia, że w roku bieżącym całość akcji wczasów pracowników resortu oświaty przekazana została Zarządowi Głównemu Z. N. P.

Wobec powyższego wszelkie sprawy związane z pobytem pracownika na wczasach, jak: wysokość opłat, zwrot należnych kwot za pracodawcę oraz kosztów leczenia w uzdrowiskach, należy kierować do Zarządu Głównego Z. N. P. — Wydział Wczasów i Turystyki.

Dotyczy to zwrotów za pobyt na wczasach zarówno w domach wypoczynkowych Z. N. P. jak również i w domach innych instytucji.

Jednocześnie Ministerstwo nadmienia, że wysokość opłaty za osobo-dzień od pracodawcy, ustalona wg norm przyjętych i stosowanych przez Fundusz Wczasów Pracowniczych K. C. Z. Z. wynosi 100 zł.

Z-ca Dyrektora Departamentu
J. Czyżewicz

Poz. 40.

ZARZĄDZENIE MINISTERSTWA OŚWIATY

Nr I Pers-321662/48 z dnia 22 września 1948 r.

w sprawie ubezpieczenia młodzieży szkolnej od następstw nieszczęśliwych wypadków.

Nawiązując do okólnika Nr 50 z dnia 27 sierpnia 1946 r. (I Pers.-13552/46) w sprawie ubezpieczenia młodzieży szkolnej od następstw nieszczęśliwych wypadków, którym podano do wiadomości Kuratoriów stosowane przez Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych warunki ubezpieczenia młodzieży szkolnej od następstw nieszczęśliwych wypadków, Ministerstwo Oświaty komunikuje, że warunki te zostały przez P. Z. U. W. zmienione.

W związku z powyższym Ministerstwo Oświaty przesyła w załączeniu do wiadomości obecnie stosowane przez PZUW. warunki ubezpieczania młodzieży szkolnej od następstw nieszczęśliwych wypadków i jednocześnie wyjaśnia. że zalecone w okólniku Nr 50 z dnia 27 sierpnia 1946 r. (I Pers.-13552/46) ubezpieczenie młodzieży szkolnej winno być stosowane corocznie. Byłoby rzeczą wskazaną, aby akcją tą objęte były jak najszersze kręgi młodzieży nie tylko ze szkół zawodowych lecz także ze szkół ogólnokształcących zarówno typu licealnego jak i podstawowego oraz z zakładów kształcenia nauczycieli.

Z-ca Dyrektora Departamentu
(—) **Z. Pomianowski**

Warunki ubezpieczenia.

Przy opracowywaniu nowych warunków ubezpieczenia, PZUW. rozszerzył zakres swej odpowiedzialności, uwzględniając między innymi dezyderaty Szkół, aby ubezpieczenie zapewniało również zwrot kosztów leczenia uczniów, którzy ulegną nieszczęśliwym wypadkom.

Zasadnicze warunki ubezpieczenia przedstawiają się następująco:

Za wypadek, w myśl ogólnych warunków ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych uważa się każde od woli ubezpieczonego niezależne zdarzenie, działające z zewnątrz na jego ciało w sposób nagły i niespodziewany, w którego bezpośrednim następstwie ubezpieczony doznał uszkodzenia zdrowia, powodującego kalectwo o przemijających skutkach, bądź stałe kalectwo lub śmierć.

Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych odpowiada za wypadki, określone w ogólnych warunkach ubezpieczeń, które ubezpieczony uczniom i uczenicom wydarzą się:

a) na terenie szkolnym, tj. w budynku i na dziedzińcu szkolnym w czasie zajęć szkolnych, ćwiczeń fizycznych, zabaw, uroczystości i zebrań urządzanych z wiedzą zarządu zakładu szkolnego i pod jego nadzorem oraz na terenie pracowni, warsztatów i fabryk, w których młodzież odbywa ćwiczenia praktyczne;

b) poza szkołą, w czasie nabożeństwa szkolnego, podczas wycieczek szkolnych, w czasie uprawiania sportów z włączeniem gry w piłkę nożną, jazdy konnej i jazdy na nartach w terenie do wysokości 2.000 m. podczas zwiedzania wystaw, muzeów, fabryk, kopalń itp. oraz w czasie przebywania na koloniach letnich, półkoloniach i obozach harcerskich;

c) w drodze do szkoły i w drodze powrotnej, bez względu na to, czy i jakich środków lokomocji uczeń używa, z wyłączeniem jednak motocykli.

Na podstawie umowy ubezpieczeniowej PZUW. zapewnia zwrot kosztów leczenia do wysokości sumy ubezpieczenia wynikłych w pierwszym roku po wypadku, a mianowicie: honoraria lekarskie wg. urzędowej taksy lekarskiej lub szpitalnej, dalej koszty lekarstw i innych środków leczniczych. koszty opatrunków, przejazdów do lekarza lub szpitala, koszty utrzymania w szpitalu, koszty roentgenogramów itp.

W razie powstania stałego kalectwa spowodowanego wypadkiem. Zakład wypłaca odszkodowanie w granicach sumy ubezpieczenia, przy czym wysokość odszkodowania zależna jest od stopnia kalectwa. Gdy wypadek spowoduje śmierć ubezpieczonego, Zakład wypłaca rodzicom lub opiekunom zmarłego koszty pogrzebu w wysokości sumy ubezpieczenia.

Opłata roczna za ubezpieczenie do wysokości:

zł 10.000 — na koszty leczenia
zł 100.000 — na wypadek stałego kalectwa
zł 20.000 — na koszty pogrzebu

wynosi:

a) za ubezp. ucznia szkoły ogólnokształcącej — zł 20.—
b) za ubezp. ucznia szkoły zawod lub wyższej — zł 40.—
c) za ubezp. ucznia szkoły specjalnej (np. szkoły morskiej, lotniczej, samochodowej itp.) — składki ustali PZUW. dodatkowo.

Na specjalne życzenie zgłaszającego ubezpieczenie, i za opłatą dodatkowej wkładki w kwocie zł 50 — od ucznia, ubezpieczenie może być rozciągnięte także na wypadki mogące się wydarzyć w życiu prywatnym ucznia, a więc na wypadki mogące zajść w domu, w bursie, w internacie, w czasie podróży itp.

W drodze wyjątku PZUW. może przyjąć ubezpieczenie na sumy obniżone o 50 proc. przy czym składka za ubezpieczenie ucznia szkoły ogólnokształcącej obniża się do zł 10, a za ubezpieczenie ucznia szkoły zawodowej lub studenta wyższej uczelni — do 20 zł od osoby.

Członkowie grona nauczycielskiego oraz inny personel szkolny jest objęty ubezpieczeniem bezpłatnie do wysokości sum ustalonych dla młodzieży szkolnej.

Chcąc umożliwić korzystanie z ochrony ubezpieczeniowej nawet zupełnie biednym uczniom. Zakład będzie włączał bezpłatnie do ubezpieczenia 10 proc. ogólnej liczby uczniów zgłoszonych do. ubezpieczenia.

Odpowiedzialność PZUW rozpoczyna się o godzinie 12-tej w południe następnego dnia po wysłaniu przez dyrekcję (kierownictwo) Zakładu szkolnego odpowiedniego wniosku przesyłką poleconą. W razie wątpliwości co do daty wysłania wniosku, decyduje data stempla pocztowego, w którym list polecony nadano.

Zasadniczo ubezpieczenie jest bezimienne i sporządzanie spisu uczniów jest zbędne. W wypadku jednak gdyby z jakichkolwiek przyczyn nie wszyscy uczniowie mogli być zgłoszeni do ubezpieczenia, względnie część uczniów reflektowała na ubezpieczenie szkolne, a część — na ubezpieczenie szkolne i w życiu prywatnym należy sporządzić i dołączyć do wniosku imienny wykaz ubezpieczonych z odpowiednim wyjaśnieniem.

Wniosek o ubezpieczeniu prosimy przesłać do Oddziału wojewódzkiego PZUW.

Poz. 41.

OKÓLNIK Nr 134 KURATORIUM O. S. RZESZOWSKIEGO

z dnia 13. X. 1948 r. Nr 23390/48

w sprawie Szkolnych Kas Oszczędności opartych o P. K. O.

Do

Inspektorów Szkolnych

i Dyrekcyj Szkół wszelkich typów

w Okręgu

Akcja Szkolnych Kas Oszczędności (S.K.O.) opartych o P. K. O. rozwijała się w ub. roku szkolnym dość pomyślnie.

Z nadesłanych przez poszczególne duże Zakłady sprawozdań za rok 1947/48 wynika, że niektóre S.K.O. osiągnęły pokaźne oszczędności (zł 5.000 — 130.000), które w miesiącach wakacyjnych zostały wykorzystane na urządzenie kolonii, wycieczek, czy obozów harcerskich.

Podjęta przez P. K. O. — jako centralną instytucję oszczędnościową — akcja Szkolnych Kas Oszczędności jest działalnością długo-falową, o charakterze wychowawczym. Ma ona na celu wyrobienie w młodzieży zdolności myślenia kategoriami gospodarczymi, umiejętności rozsądnego i celowego gospodarowania pieniądzem własnym i społecznym, wpojenie zespołowego działania, oraz szacunku dla pracy we wszelkich jej formach i twórczego wysiłku człowieka.

Dziś, w okresie rewizji wielu pojęć, należy przyznać idei wychowania gospodarczego rolę, jaka się jej należy w społeczeństwie. które stoi wobec dziejowej konieczności rozbudowy i przebudowy swego życia gospodarczego w oparciu o własną pracę i nowe formy tej pracy.

Podając powyższe do wiadomości, polecam gorąco Nauczycielstwu krzewienie szeroko podjętej idei oszczędności wśród młodzieży szkolnej pod hasłem: „pomysłowość, gospodarczość i oszczędność w służbie odbudowy i rozwoju Polski".

Niechaj w nowym roku szkolnym w każdej szkole powołana zostanie do życia „Szkolna Kasa Oszczędności" oparta o P. K. O.

Bliższych informacyj, tudzież wszelkich druków bezpłatnie udzieli Oddział P. K. O. w Rzeszowie, ul. Jagiellońska 4.

Kurator Okręgu Szkolnego
(Tadeusz Gruszczyński)

Poz. 42.

ZARZĄDZENIE MINISTERSTWA OŚWIATY

Nr VI W — 2319/48 z dnia 26 października 1948 r.

w sprawie Rocznicy W. Październikowej Rewolucji Socjalistycznej.

Dnia 7 listopada przypada 31 rocznica Wielkiej Październikowej Rewolucji Socjalistycznej.

Wielka Rewolucja Październikowa oddała władzę w ręce ludu pracującego i stworzyła po raz pierwszy w dziejach ludzkości fundamenty pod budowę państwa socjalistycznego, utorowała drogę do socjalizmu innym narodom, tworząc nową erę nie tylko w historii narodów ZSRR, ale i całego świata.

Dzień ten stanowi datę szczególnie ważną w naszych dziejach. Odzyskanie niepodległości po pierwszej wojnie światowej zawdzięcza Polska obaleniu caratu i zwycięstwu Wielkiej Rewolucji Październikowej.

Po drugiej wojnie światowej po raz wtóry Polska odzyskała niepodległość i wróciła na ziemie zachodnie dzięki krwawej, ofiarnej i zwycięskiej walce Czerwonej Armii, Armii Narodów Związku Radzieckiego z faszystowskim najeźdźcą.

Związkowi Radzieckiemu zawdzięczamy także pomoc w odbudowie zniszczonego kraju oraz zdecydowaną obronę naszych granic zachodnich przeciwko zakusom międzynarodowego imperializmu.

Związek Radziecki stanowi potężną siłę w walce o trwały pokój światowy, postęp i demokrację. Dokoła Związku Radzieckiego skupiają się wszystkie narody miłujące pokój w walce z imperializmem amerykańskim zagrażającym suwerenności narodów.

Rewolucja Październikowa jest ważnym świętem mas pracujących całego świata dla wszystkich państw Demokracji Ludowej i dla nas Polaków.

W dniu 6 listopada należy przeprowadzić we wszystkich szkołach wykłady i pogadanki o Wielkiej Rewolucji Październikowej. Dyrekcje szkół i zakładów wychowawczych winny okazać jak najdalej idącą pomoc organizacjom młodzieżowym i wszelkim instytucjom prowadzącym tę akcję w urządzaniu akademij i obchodów poświęconych upamiętnieniu Rewolucji Październikowej i zapoznaniu młodzieży z osiągnięciami ZSRR oraz jego rolą w świecie.

Materiały do pogadanek przesyła się oddzielnie.

w. z. Dyrektora Departamentu
mgr J. Barbag

Poz. 43.

ZARZĄDZENIE MINISTERSTWA OŚWIATY

Nr GM-zagr.-5041/48 z dnia 27 września 1948 r.

sprawa Miesiąca Pogłębienia Przyjaźni Polsko-Radzieckiej.

Zarząd Główny Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej organizuje w czasie od 6. X. 1948 r. „Miesiąc Pogłębienia Przyjaźni Polsko-Radzieckiej".

W miesiącu tym przypada rocznica rewolucji „październikowej" w Rosji z roku 1917. Przyniosła ona wyzwolenie z pod jarzma carskiego ludom i narodom uciskanym, uznała prawo Polski do niepodległości i zjednoczenia jeszcze przed powstaniem państwa polskiego przez dekret z sierpnia 1918 r. podpisany przez Lenina. Nowy ustrój oparty na zasadzie sprawiedliwości społecznej i gospodarki planowej umożliwił wspaniałe zwycięstwo w wojnie z najeźdźcą hitlerowskim,

umożliwił zwycięstwo nad faszyzmem. Armia Czerwona w bohaterskiej walce wespół z Wojskiem Polskim wyzwoliła i nasz kraj z niewoli germańskiej, przywróciła nam prastare ziemie piastowskie i utrwaliła nasze granice nad Odrą i Nysą.

„Miesiąc pogłębienia Przyjaźni Polsko Radzieckiej" służyć ma zacieśnieniu węzłów przyjaźni, ugruntowaniu współpracy na polu kulturalno-społecznym oraz wzajemnemu poznaniu i zbliżeniu narodu polskiego z narodami ZSRR.

W związku z tym Ministerstwo poleca co następuje:

1) Zorganizowanie we wszystkich klasach szkół wszelkich typów, tak ogólnokształcących jak i zawodowych cyklu pogadanek w których winno być podkreślone rozstrzygające znaczenie Związku Radzieckiego w odzyskaniu i utrwaleniu niepodległości i w odzyskaniu Ziem Zachodnich, decydująca rola Związku Radzieckiego w dziele utrzymania pokoju światowego oraz wielkie postępy dokonane w dziele odbudowy zniszczonego wojną kraju ZSRR.

Konspekt pogadanek przekazany zostanie dodatkowo.

W sprawie ewentualnych przeźroczy do pogadanek zechcą się Kuratoria zwrócić bezpośrednio do Wojewódzkich Oddziałów Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej. Ponieważ przeźrocza te mogą znajdować się w terenie, należałoby porozumieć się natychmiast z tymi Oddziałami, by mogły je ściągnąć z terenu i oddać do dyspozycji Kuratoriów w umówionym terminie.

2) Wręczenie nagród uczniom wyróżniającym się w nauce języka rosyjskiego w postaci książek rosyjskich lub tłumaczonych z rosyjskiego. Książki te otrzymają Kuratoria bezpośrednio z Ministerstwa.

3) Zorganizowanie wycieczek szkolnych celem zwiedzania okolicznościowych wystaw, urządzonych przez Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej lub inne instytucje.

4) Współudział w organizacji pokazów radzieckich filmów dziecięcych, historycznych i popularno-naukowych.

5) Udział młodzieży zorganizowanej w Związku Młodzieży Polskiej, szkolnych hufcach Służby Polsce i Związku Harcerstwa Polskiego w uporządkowaniu grobów żołnierzy radzieckich, którzy padli w walce o wyzwolenie naszych ziem.

6) Wykorzystanie całokształtu powyższych prac dla rozbudowy i uaktywnienia szkolnych Kół Przyjaźni Polsko-Radzieckiej.

Dyrektor Gabinetu Ministra
(—) Mgr J. Barbag

Poz. 44.

OKÓLNIK Nr 117 KURATORIUM O. S. RZESZOWSKIEGO

Nr O-20111/48 z dnia 28 IX. 1948 r. do Inspektoratów Szkolnych oraz Dyrekcji Zakładów średnich Ogólnokształcących i zawodowych

w Okręgu

w sprawie „Szkolnego Funduszu Odbudowy Warszawy".

W ogólnonarodowym dziele odbudowy, zagospodarowania i unowocześnienia Stolicy musi wziąć jak najszerszy udział cała ucząca się młodzież wszystkich typów i wszystkich stopni organizacyjnych.

Obowiązkiem kierowników i nauczycieli zakładów szkolnych jest wciągnięcie całej młodzieży szkolnej do zorganizowanej akcji na rzecz Odbudowy Warszawy, kierowanie tą akcją i nadzorowanie jej, by prowadzoną była według ustalonych zasad i z należytym wynikiem, by była czynnikiem wychowawczym w pracy szkolnej.

Naczelną zasadą tej społecznej działalności gromadzenia środków materialnych na rzecz odbudowy Warszawy jest dążenie — by stała się powszechną i stałą w dobrowolnych świadczeniach w ciągu całego roku szkolnego na rzecz **„Szkolnego Funduszu Odbudowy Warszawy".**

Uzyskane środki materialne z tego funduszu zostaną użyte na budowę centralnych burs, budynków szkolnych i oświatowych w Warszawie.

Część z tych funduszów zostanie przekazana na odbudowę bursy T. B. i S. w Jaśle i Lubaczowie.

Akcja zbiórkowa szkolna na rzecz Odbudowy Warszawy została ujętą organizacyjnie następująco:

1) Ogólnopolski Szkolny Komitet Odbudowy Warszawy przy Ministerstwie Oświaty.
2) Wojewódzkie Szkolne Komitety Odbudowy Warszawy przy Kuratoriach Okręgów Szkolnych,
3) Powiatowe Szkolne Komitety Odbudowy Warszawy przy Inspektoratach Szkolnych,
4) Międzyszkolne Komitety i Koła Szkolne „Odbudujemy Warszawę" w ośrodkach szkolnych i szkołach.

W dniu 25 bm. zorganizował się Wojewódzki Szkolny Komitet Odbudowy Warszawy pod moim kierownictwem.

Biuro Komitetu mieści się tymczasowo: Rzeszów, ulica Grottgera 2 — dokąd należy kierować wszelką korespondencję.

Zachęcając nauczycielstwo i młodzież do gremialnego wzięcia udziału w tej doniosłej akcji liczę na pozytywne wyniki, które będą dowodem naszego powiązania się z potrzebami Państwa i Stolicy.

W związku z powyższym polecam:

1) Obywatele Inspektorzy Szkolni przystąpią natychmiast do zorganizowania Powiatowych Szkolnych Komitetów Odbudowy Warszawy, łącznie z delegatami Powiat. Komitetu Odbudowy Warszawy T. B. i S. i Z. N. P. oraz do organizowania Międzyszkolnych Komitetów i Szkolnych Kół „Odbudowy Warszawy",
2) Dyrektorowie Zakładów Średnich Ogólnokszt. i Zawodowych wszelkich typów przystąpią do porozumienia z Powiatowymi Szkolnymi Komitetami „Odbudowy Warszawy do organizowania Szkolnych Kół na terenie swoich Zakładów.

Kurator Okręgu Szkolnego
(Tadeusz Gruszczyński)

Poz. 45.

ZARZĄDZENIE MINISTERSTWA OŚWIATY

z dnia 4 września 1948 r. Nr. II KN-3860/48

w sprawie utworzenia Państwowego Liceum Pedagogicznego w Mielcu.

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 304) oraz art. 40 i 59 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389) zarządzam, co następuje:

§ 1. Tworzy się Państwowe Liceum Pedagogiczne w Mielcu.

§ 2. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 1 września 1947 r.

St. Skrzeszewski wr.
Minister

Poz. 46.

ZARZĄDZENIE MINISTERSTWA OŚWIATY

z dnia 6 września 1948 r. (Nr III HAG-5725/47)

w sprawie Państwowej Szkoły Przysposobienia w Gospodarstwie Rodzinnym I-go stopnia w Rzeszowie.

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr 50. poz. 304) zatwierdzam jako szkołę państwową istniejącą od dnia 1 września 1947 r. Szkołę Przysposobienia w Gospodarstwie Rodzinnym w Rzeszowie zorganizowaną w myśl rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 15 czerwca 1936 r. o organizacji państwowych szkół przysposobienia w gospodarstwie rodzinnym I-go stopnia (Dz. Urz. Min. WR i OP Nr 4, poz. 82).

Minister
St. Skrzeszewski wr.

Poz. 47.

ZARZĄDZENIE MINISTERSTWA OŚWIATY

z dnia 4 października 1948 r. (Nr II KN-4315/48)

w sprawie otwarcia Państwowego Liceum dla Wychowawczyń Przedszkoli w Jarosławiu.

Na podstawie art 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 304) oraz art. 2 i 37 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389) zarządzam co następuje:

§ 1. Z początkiem roku szkolnego 1948/49 tworzy się Państwowe Liceum dla Wychowawczyń Przedszkoli w Jarosławiu.

§ 2. W roku szkolnym 1948/49 uruchamia się tylko wstępną i I-szą klasę.

§ 3. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 września 1948 r.

Minister
St. Skrzeszewski wr.

Poz. 48.

INSTRUKCJA

z dnia 6 września 1948 r. (Nr VI Pg-1933/48)

w sprawie nauczania języków obcych w szkołach zawodowych.

W ślad za instrukcją programową na rok szkolny 1948/49 (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr 7 poz. 127) a w szczególności w związku z wytycznymi w sprawie języków obcych podanymi tam na str. 273 kol. I w. 23, które brzmią jak następuje:

„Zachowując język obcy na stopniu podstawowym, w klasach VI i VII, program nie wprowadza zmian w dotychczasowym stanie rzeczy, gdy chodzi o wybór języka. Jednakże skrócenie czasu nauki do lat 2-ch każe stwierdzić, że względy pedagogiczne podpowiadają tu wybór języka słowiańskiego, zwłaszcza rosyjskiego, gwarantujący najskuteczniej wyniki nauczania. Przypomina się, że język rosyjski obowiązuje w zakładach kształcenia nauczycieli. W pewnej ilości szkół średnich przewiduje się ponadto inne języki słowiańskie, jak czeski, serbochorwacki itp."

Szkoły zawodowe wszystkich typów i stopni organizacyjnych a w szczególności te, których program przewiduje stosunkowo niskie wyposażenie godzin przeznaczonych na naukę jednego tylko języka obcego, winny już w roku bieżącym rozpocząć dostosowywanie organizacji nauki języka obcego do wymienionych wyżej wytycznych.

Zarówno względy pedagogiczne jak i praktyczne wskazują na to, że ze wszystkich języków obcych w szkole zawodowej nauka języka rosyjskiego może dać najlepsze wyniki, zwłaszcza wobec rozszerzającego się wciąż zasięgu języka rosyjskiego na terenie szkolnictwa podstawowego.

Olbrzymi rozwój rosyjskiej literatury technicznej i literatury związanej z życiem gospodarczym oraz przyswajanie sobie przez ten język drogą tłumaczeń niemal wszystkich wybitnych dzieł z literatur obcych stwarza specyficzne warunki umożliwiające drogą najprostszą korzystanie przez poznanie najłatwiejszego do nauki dla naszej młodzieży języka, osiągnięcie szerokiego dostępu do bogatej literatury fachowej zarówno oryginalnej radzieckiej jak i tłumaczonej.

Uczenie się natomiast języka z obcej grupy językowej w ciągu 2, 3 a nawet 4 lat w niedostatecznym wymiarze godzin tygodniowo, jak wykazuje praktyka, daje nikłe gwarancje pozytywnych wyników.

Kuratorzy i naczelnicy wydziałów szkół zawodowych Kuratoriów Okręgów Szkolnych dopilnują, aby w szkołach, w których istnieją odpowiednie warunki, instrukcja powyższa była natychmiast wprowadzana w życie oraz, aby zgodnie z cytowaną instrukcją z dnia 30 czerwca r. b. w szkołach, w których wprowadzone są dwa języki obce jednym był obowiązkowo język rosyjski.

Minister
(—) Dr. St. Skrzeszewski

Poz. 49.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Rzeszowskiego
w Rzeszowie

Dnia 7 października 1948 r.
Nr II - 19361/48
Sprawa: Ośrodki metodyczne.

Dyrekcje Szkół Średnich wszelkich typów
Inspektoraty Szkolne, Kierownicy Ośrodków i Zarządy Okręgowe i Powiatowe Z. N. P.
w Okręgu

Kuratorium Okręgu Szkolnego Rzeszowskiego zawiadamia, iż Ministerstwo Oświaty rozporządzeniem z dnia 2 września 1948 r. Nr VI DK - 1934/48 na podstawie art. 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 304) powołało do życia Ośrodki Dydaktyczno-Naukowe.

Rozporządzenie niniejsze weszło w życie z dniem ogłoszenia.

Równocześnie straciły moc obowiązującą rozporządzenia z dnia 26 lipca 1938 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 8, poz. 220 dotyczące ognisk metodycznych oraz Instrukcja w sprawie organizacji Pracowni Dydaktyczno-Naukowych z dnia 9. XI. 1946 r. (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr 11, poz. 337).

Instrukcję o organizacji i działalności ośrodków dydaktyczno-naukowych z dnia 9 września 1948 r. dołącza się.

Wykaz ośrodków dydaktyczno-naukowych umieszczony jest w Dz. Urz. Kuratorium Okręgu Szkolnego Rzeszowskiego z dnia 1. V. 1948 r. Nr 1—5.

Z umieszczonego wykazu w Dz. U. wynika, iż na terenie Kuratorium nie zorganizowano dotychczas Ośrodków

Dydaktyczno-Naukowych j. nowożytnych, zwłaszcza j. rosyjskiego, matematyki, brak kier. ośr. dyd.-naukowego fizyki, gdyż wyjechał, dlatego Kuratorium prosi Dyrekcje Szkół i Inspektoraty Szkolne, by odwrotnie podały kandydatów na kierowników tych Ośrodków z zaznaczeniem, czy kandydat nadaje się na okręgowego, czy rejonowego kierownika. Również nie zostały jeszcze zorganizowane ośrodki rejonowe z geografii z geologią, dlatego tam gdzie istnieją warunki jest odpowiedni nauczyciel, należy zgłosić do Kuratorium.

Kuratorium jeszcze raz przypomina. iż Kierownicy Okręgowych Ośrodków winni mieć dwa sąsiednie dni, a rejonowi jeden dzień wolny od uczenia dla prac Ośrodka i wyjazdów w teren.

Dyrekcja Szkół i Inspektoraty Szkolne winny ułatwić pracę kierownikom Ośrodków przydzielając im miejsce na pracownie i gabinety i zakupując potrzebne pomoce naukowe.

Prace kancelaryjne powinien załatwiać sekretarz Zakładu, a korespondencję Ośrodków należy traktować jako urzędową.

Kurator Okręgu Szkolnego
(Tadeusz Gruszczyński)

Załącznik do rozporządzenia Min. Oświaty z dnia 9 września 1948 r. Nr VI DK-1934/48.

Poz. 50.

Instrukcja
o organizacji i działalności ośrodków dydaktyczno-naukowych

1. Celem unormowania i zespolenia wysiłków szerokich rzesz nauczycielskich w jak najskuteczniejszym przeprowadzeniu reformy szkolnej. oraz w ciągłym doskonaleniu zawodowym czynnych pracowników oświatowych tworzy się dla przedmiotów nauczania objętych programem szkoły ogólnokształcącej trójstopniową organizację ośrodków dydaktyczno-naukowych:

a) Centralne Ośrodki Dydaktyczno-Naukowe, organizowane przez Ministerstwo Oświaty;
b) Okręgowe Ośrodki Dydaktyczno-Naukowe. organizowane przez Kuratoria Okręgów Szkolnych na podstawie decyzji Ministerstwa Oświaty;
c) Rejonowe Ośrodki Dydaktyczno-Naukowe, organizowane za zgodą Ministerstwa Oświaty przez Kuratorium Okręgu Szkolnego na wniosek Kierowników Okręgowych Ośrodków Dydaktyczno - Naukowych przedłożony w porozumieniu z zainteresowanymi terytorialnie inspektoratami szkolnymi.

2. Na terenie każdego Kuratorium Okręgu Szkolnego powinien powstać jeden okręgowy Ośrodek Dydaktyczno-Naukowy dla danego przedmiotu.

3. Na czele każdego Ośrodka Dydaktyczno-Naukowego stoi kierownik Ośrodka, wybitny fachowiec danego przedmiotu nauczania, który dobiera sobie w razie potrzeby odpowiednie siły pomocnicze. Kierowników Centralnych Ośrodkcw Dydaktyczno-Naukowych powołuje bezpośrednio Ministerstwo Oświaty, kierowników Okręgowych i Rejonowych Ośrodków Dydaktyczno-Naukowych powołuje Ministerstwo na wniosek Kuratora danego Okręgu Szkolnego, przedstawiony w porozumieniu z odnośnymi kierownikami Centralnych Ośrodków.

Zniżka godzin przysługująca kierownikom Centralnych, Okręgowych Rejonowych Ośrodków Dydaktyczno-Naukowych zostanie określona osobnym rozporządzeniem.

4. Centralne Ośrodki Dydaktyczno-Naukowe oddziaływują w kierunku:

a) podniesienia poziomu i wyników nauczania w zakresie danego przedmiotu w szkołach wszelkich typów,

b) doskonalenia drogą instrukcji, wzajemnych kontaktów i samokształcenia nauczycieli wszelkich typów szkół zarówno pod względem przedmiotowym, jak i metodyczno-dydaktycznym.

Centralne Ośrodki Dydaktyczno-Naukowe skupiają wybitnych metodyków naukowców i praktyków danego przedmiotu, przy ich pomocy opracowują wytyczne i organizują zgodnie z intencjami Ministerstwa prace Okręgowych Ośrodków Dydaktyczno-Naukowych.

5. Do zakresu działania kierownika Centralnego Ośrodka należy:

a) czuwanie nad całością działalności wzsystkich Ośrodków Dydaktyczno-Naukowych danego przedmiotu nauczania,

b) organizowanie w porozumieniu z właściwym Kuratorium Ośrodków Dydaktyczno-Naukowych, uzgadnianie z kierownikiem Okręgowego Ośrodka Dydaktyczno-Naukowego i władzami kuratoryjnymi potrzeby powstania Rejonowych Ośrodków oraz opiniowanie nadesłanych przez Kuratoria w tej sprawie wniosków.

c) organizowanie centralnej akcji zmierzającej w kierunku podniesienia poziomu naukowego i metodycznego danego przedmiotu.

d) informowanie w kwestiach programowych, wydawniczych, zaopatrzenia w pomoce szkolne Ośrodków terenowych i o wynikach prac dokonanych przez Ośrodki Centralne.

e) zbieranie dzieł naukowych i metodycznych, oraz wszelkich naukowych pomocy umożliwiających badanie podstaw nauczania, informowanie ogółu nauczycielstwa o wynikach tych prac za pośrednictwem biuletynu.

f) współpraca z towarzystwami naukowymi.

g) współpraca z czasopismami fachowymi.

h) współpraca z Komisjami Przedmiotowymi Ocen Pomocy Szkolnych.

i) współpraca w organizowaniu kursów nauczycielskich

j) instruowanie i udzielanie odpowiedzi na zapytanie zgłaszane ze strony władz szkolnych. dyrekcji szkół i nauczycieli w sprawach nauczania danego przedmiotu z wyłączeniem opiniowania pracy poszczególnych nauczycieli w szkole.

k) organizowanie konferencji i zjazdów specjalistów w zakładach danego przedmiotu nauczania.

l) wyjazdy w teren dla instruowania, zbierania doświadczeń i kontroli pracy Okręgowych Ośrodków Dydaktyczno-Naukowych,

ł) inicjowanie i organizowanie badań w zakresie dydaktyki danego przedmiotu.

m) planowane i systematyczne obserwowanie możliwości i najlepszych sposobów realizowania programów, osiągniętych wyników, oraz stosowanych metod pracy przez udział w konferencjach Ośrodków, zebraniach fachowych, podczas zwiedzania szkół, obserwacji egzaminóm, za pośrednictwem ankiet, prasy fachowej itp.

6. Okręgowe Ośrodki Dydaktyczno-Naukowe skupiają naukowców, metodyków i nauczycieli danego przedmiotu działających na terenie Okręgu bez względu na wykształcenie i typ szkoły. w której pracują.

Drogą wzajemnych kontaktów, wzajemnej koleżeńskiej pomocy, drogą dzielenia się doświadczeniami naukowymi zmierzają do podniesienia poziomu nauczania danego przedmiotu.

Okręgowe Ośrodki Dydaktyczno-Naukowe mają za zadanie współpracę z Centralnym Ośrodkiem Dydaktyczno-Naukowym i z Kuratorium w systematycznym podnoszeniu poziomu naukowego i metodycznego nauczycieli, szkół ogólno-kształcących, zakładów kształcenia nauczycieli, szkół zawodowych, zakładów wychowawczych itp. drogą:

a) wymiany i upowszechnienia doświadczeń i prób w pracy szkolnej,

b) organizowanie samokształcenia,

c) wzbogacenia literatury metodycznej,

d) planowanie pracy metodycznej,

e) organizowanie kursów, konferencji i dyskusji,

f) organizowanie wzorowych pracowni szkolnych.

7. Do zakresu działania kierownika Okręgowego Ośrodka Dydaktyczno-Naukowego należy:

a) organizowanie i czuwanie nad pracą istniejących lub powstających Rejonowych Ośrodków Dydaktyczno-Naukowych,

b) organizowanie akcji zmierzającej w kierunku podniesienia poziomu naukowego i metodycznego danego przedmiotc przez zbieranie, przekazywanie i upowszechnianie cennych doświadczeń w pracy szkolnej.

c) omawianie programów nauczania w dostępnej prasie,

d) organizowanie zjazdów i konferencji oraz lekcyj przykładowych. pokazów pomocy naukowych, itp.

e) współdziałanie w pracach konferencji rejonowych ZNP.

f) instruowanie o możliwościach i wykorzystaniu pomocy szkolnych i naukowych oraz ocena tych pomocy,

g) opieka nad zaopatrzeniem szkoły w pomoce szkolne i naukowe,

h) opiniowanie działalności podległych Rejonowych Ośrodków Dydaktyczno-Naukowych i występowanie w sprawie powołania nowych,

i) inicjowanie i prowadzenie prac badawczych w zakresie dydaktyczno-naukowym, a w szczególności nad realizacją programów nauczania w Okręgach,

j) udzielanie odpowiedzi na zapytania zgłaszane przez władze szkolne, dyrekcje szkół i nauczycieli w sprawach nauczania danego przedmiotu oraz odwiedzanie lekcji i udzielanie porad nauczycielom z wyłączeniem opiniowania ich pracy w szkole.

k) projektowanie i współdziałanie z władzami szkolnymi przy organizowaniu kursów dydaktyczno-naukowych dla nauczycieli.

8. Okręgowe Ośrodki Dydaktyczno-Naukowe dla poszczególnych przedmiotów obejmują zasięgiem cały teren danego Okręgu Szkolnego.

Wybór punktu, w którym ma być zorganizowany Ośrodek danego przedmiotu zależy od warunków jakie są potrzebne dla należytego funkcjonowania Ośrodka. Mianowicie: odpowiedni lokal, możliwości współpracy z towarzystwami, instytucjami i zakładami naukowymi, z organizacjami społecznymi i zawodowymi, z muzeami, ośrodkami przemysłowymi lub rolnymi, ogrodami botanicznymi, konserwatoriami muzycznymi. z ośrodkami wychowania fizycznego.

Ponieważ Okręgowe Ośrodki Dydaktyczno - Naukowe mają służyć nauczycielstwu wszystkich typów szkół, praca w Ośrodkach winna odbywać się na zebraniach plenarnych, gdzie poruszane będą bądź zagadnienia interesujące wszystkich nauczycieli danego przedmiotu, bądź zagadnienia specjalnie skupiające nauczycieli pewnego typu szkoły. względnie określonego poziomu nauczania.

Działalność każdego Ośrodka winna być oparta na jak najszerszej współpracy z wyżej wspomnianymi czynnikami, a przede wszystkim ze Związkiem Nauczycielstwa Polskiego. Kierownicy Ośrodków winni utrzymać najżywszy kontakt z Komisjami Konferencji Rejonowych. w szczególności przez uzgadnianie organizacji, planowanie kierunku dydaktyczno-naukowego, oraz dobieranie prelegentów z zakresu poszczególnych specjalności na konferencje rejonowe.

9. Rejonowe Ośrodki Dydaktyczno-Naukowe są organizowane przez Kuratoria Okręgów Szkolnych na wniosek kierowników Okręgowych Ośrodków dla realizowania w obrębie swojego rejonu celów ustanowionych dla Okręgowych Ośrodków z wyjątkiem zawartych w punkcie 7a).

Rejon obejmuje jeden lub kilka powiatów.

10. Ośrodki Okręgowe i Rejonowe są organizowane na terenie poszczególnych Kuratoriów w porozumieniu z kierownikami odpowiednich Centralnych Ośrodków, a tworzenie ich będzie odbywało się stopniowo, w miarę jak zaistnieją odpowiednie warunki personalne, lokalowe i budżetowe.

11. W celu umożliwienia należytego działania Ośrodków Dydaktyczno-Naukowych Ministerstwo uwzględni w budżecie corocznym sumy na wydatki organizacyjno-administracyjne i na urządzenie Ośrodków. Ministerstwo będzie przekazywać w określonych terminach za pośrednictwem Kuratoriów odpowiednie fundusze na ten cel. Kuratoria przekażą poszczególnym Ośrodkom kwoty według rozdzielnika zaprojektowanego przez Kuratorium i zatwierdzonego przez Ministerstwo.

12. Kierownicy Centralnych Ośrodków podlegają bezpośrednio Ministerstwu Oświaty, kierownicy Okręgowych i Rejonowych Ośrodków — Kuratorium.

13. W celu uzgodnienia ogólnych wytycznych działalności Ośrodków ze specjalnymi potrzebami terenu odbywa się raz do roku w każdym Kuratorium konferencja kierowników wszelkich Ośrodków Okręgowych i Rejonowych z udziałem przedstawiciela Ministerstwa Oświaty.

14. Celem uzgodnienia działalności wszystkich ośrodków danego przedmiotu nauczania kierownik Centralnego Ośrodka odpowiedniego przedmiotu w miarę potrzeby zwołuje w terminie określonym przez Ministerstwo Oświaty zjazdy kierowników Ośrodków Dydaktyczno-Naukowych.

15. Odnośnie Okręgowych i Rejonowych Ośrodków wychowania fizycznego zostaną wydane oddzielne instrukcje.

16. Opiekę i kontrolę Ośrodków Dydaktyczno-Naukowych na terenie Kuratorium sprawuje naczelnik wydziału wzgl. wizytator wyznaczony w tym celu przez Kuratoria Okręgu Szkolnego.

17. Odnośnie Centralnych, Okręgowych i Rejonowych Ośrodkcw przedmiotów zawodowych obowiązuje Instrukcja z dnia 12. II. 1947 r. (Nr III Ok.-494/47) w sprawie organizacji ośrodków dydaktyczno-naukowych w szkolnictwie zawodowym.

Poz. 51.

OKÓLNIK Nr 124
Kuratorium Okręgu Szkolnego Rzeszowskiego w Rzeszowie

z dnia 5 października 1948 r. Nr II-22271/48

Okr. Ośrodek Dyd.-Nauk. języka rosyjskiego w Rzeszowie.

Do
Dyrekcji Szkół Średnich Ogólnokształcących, Zawodowych oraz Kształcenia Nauczycieli
w Okręgu

Kierownictwo Okręgowego Ośrodka Dydaktyczno-Naukowego języka rosyjskiego w Rzeszowie przesyła odpis załącznika do pisma Ministerstwa Oświaty Centralnego Ośrodka Dyd.-Nauk. j. rosyjskiego w Warszawie do wykonania przez nauczycieli j. rosyjskiego.

(Jan Czyhin)
wz. Kierown. Okr. Ośr. Dyd.-Nauk.

Załącznik do pisma z dn. 29. września 1948.

Za przykładem ubiegłego roku, październik r. 1948 — jako miesiąc w którym ZSRR, a wraz z nim demokracje ludowe oraz ruch robotniczy całego świata obchodzą 31-ą rocznicę Wielkiej Rewolucji Październikowej — będzie poświęcony sprawom wymiany kulturalnej między Polską, a związkiem Radzieckim.

Sprawy te powinny przede wszystkim znaleźć odbicie w pracach Ośrodków Dydaktycznych Języka Rosyjskiego, które muszą współdziałać w zorganizowaniu w szkołach okolicznościowych wystaw. akademii, popisów artystycznych

młodzieży w j. polskim itp., a również postarać się o zaopatrzenie pracowni w odpowiedni materiał informacyjno-propagandowy i udostępnić go nauczycielom języka rosyjskiego.

Pragnąc przyjść z pomocą Ośrodkom Okręgowym, Ośrodek Centralny Języka Rosyjskiego podaje do wiadomości Kolegów tytuły książek, zawierających niezbędne dane o ZSRR. a więc nadających się do wykorzystania jako literatura przy organizowaniu odczytów, przemówień i lekcji jęz. rosyjskiego w miesiącu wymiany kulturalnej między Polską, a Związkiem Radzieckim:

1. Starewicz — 30 lat budownictwa socjalistycznego w ZSRR — W-wa wyd. „Książka" — cena 150 zł.
2. „Narodziny władzy sowieckiej" — wyd. Tow. Przyjaźni Polsko-Radzieckiej — cena 80 zł.
3. Wł. Brus: ZSRR a wojna polsko-niemiecka w 1939 r. wyd. „Książka" — cena 35 zł.
4. J. Kowalczyk — Naród buduje (wyd. Tow. Przyjaźni Polsko-Radzieckiej — cena 35 zł.
5. A. Wyszyński — Jedność wolnych narodów w czasie wojny i pokoju — wyd. T-wa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej — cena 25 zł.
6. „ZSRR w cyfrach" — wyd. Prasa Wojskowa — cena 80 zł.
7. J. Aleksandrów — „O demokracji sowieckiej" wyd. „Książka" — cena 50 zł.
8. W. Bylina: „30 lat walki o pokój i demokrację" wyd. „Współpraca" — cena 30 zł.
9. H. Świątkowski: Z mego pobytu w ZSRR — wyd. T-wa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej — cena 35 zł.
10. „ZSRR w odbudowie" — wyd. „Książka" — cena 125 zł.
11. „Podstawy działalności T-wa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej" wyd. Współpraca — cena g0 zł.
12. St. Garncarczykowa itd.: „Byłyśmy w ZSRR" — wyd. „Współpraca" — cena 75 zł.
13. C. Bobińska „O prostym człowieku w ZSRR" — wyd. „Książka" — cena 150 zł.
14. Oświata i szkolnictwo w ZSRR — wyd. T-wa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej — cena 5 zł.
15. Skrypty: 1) Lenin — geniusz rewolucji,
2) Sojusz demokracji rosyjskiej i polskiego obozu niepodległościowego,
3) Koncept zarysu literatury radzieckiej — po 10 zł.

Książki te są do nabycia w Księgarniach T-wa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej. Można je sprowadzić bezpośrednio z Warszawy, z Zarządu Głównego Tow. Przyjaźni Polsko-Radzieckiej — Sekcja Kulturalna, Aleja Stalina 26.

O. Opólska Danecka
p. o. Kierownika Centralnego Ośr. Dyd. Jęz. Rosyjskiego

Poz. 52.

Ośrodki dydaktyczno-naukowe.

Kuratorium O. S. R. podaje do wiadomości lekcje kierowników Ośrodków przeznaczonych do hospitowania, oraz godziny przyjęć.

Inspektoraty Szkolne i Dyrekcje Szkół podadzą wykaz ten do wiadomości nauczycielstwa i zachęcą ich do hospitowania lekcji kierowników Ośrodków, zapraszania tychże na własne lekcje, oraz korzystania z rad i wskazówek kierowników w godzinach przewidzianych na konsultacje.

Kierownicy Ośrodków będą prowadzić ewidencję kolegów hospitujących lekcje, jak również korzystających z ich porad i współpracujących z Ośrodkiem.

Okręg. Wizyt. Szkół
Józef Kluz

Rozkład lekcji do hospitowania i godzin przyjęć kierowników Ośrodków dydaktyczno-naukowych.

Nazwisko i imię	Rodzaj ośrodka	Siedziba	Lekcje do hospitowania dzień. klasa, lekcja (przed południem)	Godziny przyjęć indywidualnych i wypożyczanie książek i pom. nauk.	Dnie wolne
1	2	3	4	4	6
Lewiński Stanisław	Okręgowy — j. polskiego	Państw. Szkoła ogólnokształcąca ul. Daszyńskiego w Rzeszowie	Środa kl. IXc—1, X b 2 Czwartek kl. IXc—3, Piątek kl. Xb—3, IXc—4,5, Sobota kl. IXc—1, Xb—2.	Sobota 17—19	Poniedziałki i wtorki
Dr Codello Aleksander	Okręgowy — historii i nauki o Polsce i świecie współcz.	Państw. Szkoła ogólnokształc. ul. Daszyńskiego w Rzeszowie	Historia — środa kl. XI—1. X—2, VIII—4, Nauka o Polsce — sobota kl. X—2, IX—5,	Środa — piątek 10—11	Poniedziałki i wtorki
Dr Persowski Franciszek	Rejonowy — historii i nauki o Polsce i świecie współczesnym	Państwowa Szkoła ogólnokształc. st. licealnego ul. Słowackiego w Przemyślu	Poniedziałek kl. X—hum. —1, wtorek X—mf — 1, środa XI—1, czwartek X—h—1, piątek X—mf—1,	codziennie z wyjątkiem sobot 12·30—13·30	Soboty
Dr Gottfried Kazimierz	„	Państw. Męska Szkoła ogóln. stopnia licealn. ul. 3-go Maja w Jarosławiu	Czwartek kl. XI — 4, piątek kl. XIa — 1,	Czwartek 13·20—14·20	Poniedziałki
Mgr Hołubowicz Zofia	„	Państw.Szkoła ogólnokształcąca st. licealnego w Dębicy	Wtorek — hist. kl. XI h — 1, piątek — nauka o Polsce kl. XI h — 1,	Sobota 12—13·30	Środy
Lęcznar Antoni	„	Państw. Męska Szkoła ogólnokszt. w Krośnie	Środa kl. X hist. — 2, XI nauka o P. — 5, czwartek hist. X — 3 i piątek X — 2, sobota hist. X 1, nauka o P. XI — 5.	Poniedziałek 10—12 i 15—16 piątek 9—11 i 15—17	Poniedziałki
Mgr Tabor Adam	Okręgowy — geografii z geologią	Państw. Męska Szkoła ogólnokszt. stopnia licealn. w Jarosławiu	Poniedziałek kl. IX — 1, VIII —2, wtorek kl. IX — 1, IXa — 2, czwartek kl. VIII — 4, IXa — 5,	wtorek 15—17 czwartek 16—17·30	Piątki i soboty
Iwanicki Ludwik	Okręgowy — biologii	Pryw. Szkoła ogólnokszt. st. licealn. w Łańcucie	Poniedz. kl. IM — 5, wtorek kl. IX A — 4, czwartek kl. IX — 3, piątek kl. IX — 3. XI A — 4,	Sobota 10·30—11·30	Wtorki
Naróg Franciszek zast. kier.	„	Państw. Szkoła ogólnokształcąca st. licealnego w Łańcucie	Poniedziałek kl. X — 1, VIII — 2 czwartek kl VIII — 1, X — 3, piątek kl. VIII — 2,	Sobota 8·30—9·30	Wtorki

Nazwisko i imię	Rodzaj ośrodka	Siedziba	Lekcje do hospitowania dzień. klasa. lekcja (przed południem)	Godziny przyjęć indywidualnych i wypożyczanie książek i pom. nauk.	Dnie wolne
1	2	3	4	5	6
Schingera Zygmunt	Rejonowy — biologii	Państw. Męska ogólnokszkałcąca stopnia licealn. w Jarosławiu	Środa kl. IX 2, czwartek kl. IX 2, sobota kl. IX 2, wtorek kl. X 2, piątek kl. X 2	wtorek 17—18 czwartek 10—11	Poniedziałek
Christoff Ryszard	„	Państw. Szkoła ogólnokształcąca stopnia licealn. w Ropczycach	Czwartek kl. VIII — 3, piątek kl. VIII — 4,	Piątek 16—18	Poniedziałki
Mgr Siekierzyński Karol	„	Państwowa Męska Szkoła ogólnokształcąca w Sanoku	Środa kl VIII — 3, czwartek kl. VIII — 4,	Sobota	Poniedziałki
Mgr Pietruska Maria	„	Państw. Szkoła ogólnokształcąca stopnia licealn. w Tarnobrzegu	Wtorek kl. IX b — 3 i 4,	Wtorek 8–9·50	Środy
Prof. Krzyżanowski Kaz.	Rejonowy — fizyki	Państw. Szkoła ogólnokształcąca stopnia licealn. w Rzeszowie	Poniedziałek kl. XI — 1 i 2, X 3 i 4, czwartek kl. XI — 1 i 2, X — 3 i 4,	Codziennie przed połudn. z wyjątkiem wtorku i piątku	Poniedziałki
Pagacz Stanisław	„	Państwowa Męska Szkoła ogólnokształcąca stopnia licealn. w Jarosławiu	Poniedziałek kl. X — 4 i 5, wtorek kl. IX — 4, XI — 5 i 6. środa kl. XI — 4. kl. X — 4. czwartek IX — 2, IX — 4. X 5, sobota kl. IX — 1,	Wtorki 16—18	Piątki
Mgr Różbicka Janina	„	Państw. Szkoła ogólnokształcąca stopnia licealn. w Przeworsku	Poniedziałek kl. X mf — 14 14·45, wtorek kl. IX A — 12·25 — 13·10,	Czwartek 16·45—17·30	Soboty
Mgr Czyżowski Jerzy	„	Państwowa Męska Szkoła ogólnokształcąca w Krośnie	Poniedziałek kl. XI — 1 i 2 (austr.), środa kl. XI — 1 i 2 (fizyka), piątek kl. XI — 2 i 3 (fizyka),	Poniedziałek 15—17	Wtorki
Mgr Gabryel Stanisława	„	Państw. Szkoła ogólnokształcąca stopnia licealn. w Łańcucie	Wtorek kl. X mf — 5, środa kl. X h — 3,	Wtorek 10—11 sobota 12—13	Poniedziałek
Inż. Zieliński Władysław	Rejonowy — fizyki i chemii	Państw. Szkoła ogólnokształcąca stopnia licealn. w Dębicy	Wtorek fizyka kl. X — 1, chemia kl. X — 2, środa chemia kl. VIII — 5, piątek fizyka kl. IX A — 2,	Wtorek 15—17	Poniedziałki

Nazwisko i imię	Rodzaj ośrodka	Siedziba	Lekcje do hospitowania dzień. klasa, lekcja (przed południem)	Godziny przyjęć indywidualnych i wypożyczanie książek i pom. nauk.	Dnie wolne
1	2	3	4	5	6
Szneider Ferdynand	Okręgowy — chemii	Państw. Szkoła ogólnokształcąca w Przemyślu—Zasan.e	Poniedziałek kl. XI — 4. X - 5, środa kl. X — 2, XI — 4.	Poniedziałek i środa przed południem	Soboty
Kuszczak Jan	Rejonowy — chemii	Państwowa Męska Szkoła ogólnokształcąca stopnia licealn w Jarosławiu	Poniedziałek kl. IX — 3, wtorek kl. VIII — 2, X — 3, środa kl. VIII — 2,	Piątek 16—18	Soboty
Bik Bazyli	,,	Państwowa Męska Szkoła ogólnokształcąca w Krośnie	Środa fizyka kl. IX 1, czwartek chemia kl. VIII 1, piątek chemia kl. XI 1,	Poniedziałek 14—16	Sobota
Domka Jan	,,	Państw. Szkoła. ogólnokształcąca stopnia licealn. w Łańcucie	Wtorek kl. VIII — 1, ,, kl. X — 3,	Wtorek 15—18	Poniedziałki
Mgr Grabarczyk Wład.	Okręgowy — matematyki	Państw. Szkoła ogólnokształcąca ul. 3-Maja w Rzeszowie	środa kl. IX—2. X—4. czwartek kl.X—1, IX—3, piątek kl. X — 2. sobota kl. IX —4,	Wtorek. środa sobota 16 16·45	—
Guściorowa Kazimiera	Okręgowy — j. łaciński	Państw. Szkoła ogólnokształcąca w Nisku	Poniedziałek kl. X — 1, XI 2, IX a — 3, XI a — 4. Wtorek kl. X - 1, IX — 2, X A — 3, XI — 4, IX A — 5. środa kl. X — 2, IX A — 3, IX — 4, IX A — 5, czwartek kl. IX — 1, IX a — 2, X — 3, XI — 4,	Poniedziałek. wtorek. środa czwartek 15—16·30	Piątki i soboty
Melchert Janina	Okręgowy — pedagogiki	Państw. Liceum Pedagogiczne w Przemyślu	czwartek III — 1 psychologia piątek IV — 1 pedagogika	Środa 13 - 15	Soboty
Mgr Pytel Lesław	Okręgowy — administracji państwowej	Państw. Lic. Handl. ul. Hoffmanowej w Rzeszowie.	Prawoznawstwo — środa kl. I — 6, piątki kl. II — 1, Naukowa organizacja pracy w Liceum Poczt.-telekom., piątek kl. II — 4	Poniedziałek wtorek 10—12	Soboty
Kozioł Franciszek	Rejonowy — geografii z geologią	Państwowa Męska Szkoła ogólnokształcąca w Krośnie			

Poz. 53.

ZARZĄDZENIE MINISTERSTWA OŚWIATY

Nr BSP/W—439/48 z dnia 6 października 1948 r.

w sprawie Organizacji pracy w hufcach szkolnych „SP" w roku szkolnym 1948/49.

Wobec szeregu uchybień związanych z realizacją programu „Słuuby Polsce" w hufcach szkolnych „S. P." — Ministerstwo podaje następujące wytyczne pracy obowiązujące do odwołania lub do czasu wydania innych przepisów :

1. Podstawy pracy.

Pracę w zakresie przysposobienia wojskowego w hufcach szkolnych „SP" prowadzić należy w oparciu o Instrukcję z dnia 28 XI. 1947 r. Nr VI. F. 2273/47, która mówi o organizacji przysposobienia wojskowego młodzieży szkolnej (Dz. Urz. Min. Oświaty Nr 12, z dnia 15 XII. 1947 r. str. 554, poz. 228).

W związku z Ustawą z dnia 25 II. 1048 r. o powszechnym obowiązku przysposobienia zawodowego. wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego młodzieży oraz o organizacji spraw kultury fizycznej i sportu (Dz. Ustaw. Rzp. Polskiej Nr 12, z dnia 12 III. 1948 r.) — hufce szkolne P. W. i PWK. zostały przemianowane na szkolne hufce męskie (żeńskie) „Służby Polsce" (pismo Ministerstwa Oświaty z dn. 27 VII. 1948 r. Nr BSP/W-317/48).

2. Programy szkolenia.

Ustawa z dnia 25 II. 1948 r. nasunęła konieczność przepracowania programów.

Nowego programu szkolenia dla żeńskich hufców szkolnych „S. P." należy oczekiwać jeszcze w I kwartale bieżącego roku szkolnego. Do czasu otrzymania nowego programu w szkoleniu należy opierać się w dalszym ciągu na Instrukcji Tymczasowej PWK. Nr 2750/PWK z dnia 25 VII 1946 r. wydanej przez Państwowy Urząd WF i PW w 1946 r.

Dla męskich hufców Powszechnej ogranizacji „Służba Polsce" I. II i III stopnia „SP" — Komenda Główna „SP." wydała program wyszkolenia liniowego na I okres wyszkolenia, od 1 września do 30 listopada 1948 r. (Nr 3188/XI. Wyszk. ła—6. z dnia 15 IX. 1948 r.). Całość programu ukaże się w terminie późniejszym.

Program szkolenia na I okres komendanci hufców szkolnych otrzymają w początkach października br. za pośrednictwem terenowych komend „SP."

W programie na I okres, na zajęcia kulturalno-wyshowawcze przeznaczone w hufcach szkolnych I-go stopnia 6 godzin, a II i III-go stopnia po 4 godziny.

Do czasu wydania przez Komendę Główną „SP" stałego programu wychowania obywatelskiego tematyka zagadnień na poszczególne okresy szkolenia będzie podawana Kuratoriom przez Ministerstwo Oświaty. Tematy na wrzesień br. były podane w piśmie z dnia 9 IX. br. Nr BSP/W—386/48.

3. Akcja prac dorywczych.

Akcję prac dorywczych w ramach hufców szkolnych „SP." reguluje szczegółowo pismo Ministerstwa Oświaty z dnia 4 września br. Nr BSP/T—377/48.

4. Szkoły i klasy objęte obowiązkiem przysposobienia wojsk.

A. Przysposobienie wojskowe jest przedmiotem nauczania w roku szkolnym 1948/49 w następujących typach szkół:

a) w II letniej szkole ogólnokształcącej, zgodnie z postanowieniami zawartymi w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Oświaty Nr 7 z dnia 30 VI 1948 r. str. 274 i 277 — w klasach IX, (IXa) i X,
b) w liceach pedagogicznych w klasach II i III.,
c) w szkołach zawodowych, zależnie od typu szkół, w następujących klasach :

I) W szkołach opartych na 7 klasach szkoły podstawowej:

1) w średnich szkołach zawodowych w klasach II i III,
2) w liceach jednolitych 4-ro letnich w klasach III i IV,
3) w liceach dwustopniowych (3/2) w klasach trzecich I-go stopnia i w klasach pierwszych II-go stopnia.

II) W szkołach opartych na świadectwie ukończenia gimnazjum (tzw. małej maturze) w klasach I i II.

B. Jednocześnie Ministerstwo zawiadamia, że w bieżącym roku szkolnym (1948/49) zostanie zapoczątkowane szkolenie młodzieży męskiej w ramach trzeciego stopnia PW. W tym celu przy planowaniu prac dorywczych na rok szk. 1948/49 dla klas XI-ych średnich szkół ogólnokształcących, ostatnich klas szkół zawodowych i liceów pedagogicznych należy przewidzieć z dni przeznaczonych na prace dorywcze 5 dni na realizację programu trzeciego stopnia PW w wymiarze 7 godzin dziennie, co będzie stanowiło 35 godzin w ciągu roku szkolnego.

Czas ten należy rozłożyć następująco :

a) w I kwartale I półrocza w ciągu października lub listopada należy przewidzieć 3 dni łączne na koncentrację,
b) w drugim półroczu w okresie od stycznia do kwietnia 2 dni oddzielnie lub łącznie na ćwiczenia.

Szczegółowe wskazówki dotyczące technicznego zorganizowania koncentracji i ćwiczeń Kuratoria otrzymają w najbliższym czasie.

5. Młodzież szkolna objęta obowiązkiem „Służby Polsce".

Należenie do szkolnego hufca „S. P." nie kończy się z chwilą zakończenia wyszkolenia w zakresie I i II stopnia przysposobienia wojskowego, a trwa aż do ukończenia szkoły. Formy pracy dla hufców szkolnych „S.P." poza szkoleniem P.W. — zostaną dodatkowo określone. Przysposobienie wojkowe obowiązuje narówni młodzież męską i żeńską. Wobec różnej interpretacji tak co do wieku, jak i co do klas, w których obowiązuje P.W. — Ministerstwo stwierdza, że P. W. obowiązuje wszystkie uczennice i uczniów uczęszczających do szkół i klas wymienionych w § 4 pkt. a, b, c. niniejszego pisma.

6. Sprawy organizacyjne.

Ponieważ dyrekcje niektórych szkół mylnie sądzą, że hufce szkolne „S. P." są tylko organizacją szkolną, w związku z czym oceny kwartalne z przedmiotu i obecność na zajęciach nie zawsze jest właściwie traktowana — Ministerstwo podkreśla z naciskiem, że przedmiot „przysposobienie wojskowe" jest obowiązkowym przedmiotem nauczania w szkołach. że ocena niedostateczna wystawiona uczniowi z tego przedmiotu pozostawia go na drugi rok w tej samej klasie, a nieusprawiedliwiona nieobecność na zajęciach winna pociągnąć za sobą obniżenie stopnia ze sprawowania w klasyfikacjach kwartalnych, półrocznych lub rocznych.

Zajęcia przysposobienia wojskowego muszą być objęte planem lekcyjnym w ścisłym znaczeniu tego słowa i stanowić dwie następujące po sobie godziny lekcyjne.

Hufce Szkolne „Służby Polsce" są jednostkami organizacyjnymi, a jednostkami wyszkoleniowymi są klasy.

Zgodnie z powyższym zespół wyszkoleniowy zamyka się w granicach od 12—45 uczniów (nic). W przypadku gdyby w zespole wyszkoleniowym ilość uczniów (nic) była mniejsza niż 12 — klasy na tym samym stopniu wyszkolenia należy łączyć.

Dla ułatwienia pracy wychowawczej i wyszkoleniowej należy dążyć do umundurowania junaków i junaczek według przepisów mundurowych Komendy Głównej „SP.“

Sprawę ułatwienia młodzieży nabycia mundurów uzgodnią Dyrekcje Szkół z Komendami Powiatowymi i Wojewódzkimi „S. P.“

7. Sprawy personalne.

Zgodnie z Instrukcją Ministerstwa Oświaty Nr VI WF —2273/47 na czele hufca szkolnego stoi Komendant (ka) hufca. Komendantem jest nauczyciel posiadający stopień oficera rezerwy i kwalifikacje instruktorskie P.W. Komendantką jest nauczycielka danej szkoły, która ma kwalifikacje instruktorskie PWK.

Wobec braku dostatecznej ilości przeszkolonej Kadry odpowiadającej powyższym warunkom, pełniącym obowiązki komendanta (ki) hufca szkolnego „SP“ może być w okresie przejściowym instruktor (ka) „SP“, posiadający (a) pełne kwalifikacje. Komendant (ka) hufca zorganizowany (a) spoza szkoły wchodzi w skład Rady Pedagogicznej Szkoły.

Za obsadzenie stanowiska komendanta (ki) przez odpowiednio dobraną siłę jest odpowiedzialny (na) dyrektor (ka) szkoły. Po uzgodnieniu z Komendą Wojewódzką zatwierdzenie kandydatury komendanta (ki) hufca szkolnego należy do kompetencji Kuratorium Okręgu Szkolnego.

Komendantem (ką) hufca szkolnego „SP.“ w żadnym wypadku nie może być uczeń (uczennica) nawet jeśli odbył (a) przeszkolenie na poziomie kursów dla komendantów (ek) hufców szkolnych. Przeszkolona jednostka może być wykorzystana wyłącznie jako siła pomocnicza, pełniąca w hufcu szkolnym funkcje szefa, drużynowego (ej) itp.

8. Zależność służbowa.

Hufce Szkolne „SP.“ oraz Władze ich w osobach komendantów i komendantek podlegają władzom szkolnym zgodnie z obowiązującymi przepisami, odnoszącymi się do spraw organizacji nauki.

Wobec terenowych komend „SP“ komendant (ka) hufca odpowiedzialny (a) jest za regulaminową organizację pracy, realizację programu i za poziom fachowego wyszkolenia.

Komendy Powiatowe i Miejskie „SP.“ nadzorują wyszkolenie fachowe hufca, udzielają fachowej i technicznej pomocy w pracy hufca oraz przydzielają tereny do ćwiczeń, strzelnice itp.

Powiatowe i Miejskie Komendy „SP.“ nie mają w żadnym wypadku władzy rozkazodawczej w stosunku do dyrektora (ki) szkoły. Wszystkie kwestie związane z organizacyjno-fachowymi sprawami hufca muszą być uzgodnione z dyrektorem (ką) szkoły. Dyrektor nie może również dysponować wystąpieniami hufca szkolnego bez uzgodnienia z komendą Powiatową „SP.“

Przedstawiciele (ki) Komend „SP.“ mogą przeprowadzać inspekcje zajęć w hufcach, po zgłoszeniu się u dyrektora (ki) szkoły.

9. Szkolenie.

Ministerstwo zwraca uwagę Kuratoriom na konieczność bardziej troskliwego doboru ludzi na stanowisko komendantów i komendantek hufców szkolnych „SP“; o niewłaściwym podejściu do tego zagadnienia świadczy dobór kandydatek na żeński kurs wyszkoleniowy, który odbył się w Gorczynie k. Kościerzyny w sierpniu br.

Na 157 kandydatek przechodzących przeszkolenie na komendantki hufców szkolnych uzyskało pełne kwalifikacje 45 uczestniczek. Pozostałe mimo wysiłków i bardzo pozytywnego stosunku do pracy, nie mogły podołać programowi wyszkolenia. Część nie posiadała potrzebnych kwalifikacji (absolwentki).

Aby na przyszłość uniknąć tego rodzaju marnotrawstwa pieniędzy państwowych zechcą Kuratoria wydać dyrekcjom szkół odpowiednie instrukcje, które pozwolą już obecnie wytypować kandydatów i kandydatki na stanowiska komendantów i komendantek hufców szkolnych w tych szkołach, gdzie te stanowiska jeszcze nie są obsadzone.

Kuratoria decydują o tym, czy wybór został dokonany trafnie oraz prowadzą ewidencję wybranych i formułują wszechstronną charakterystykę w tym celu, aby z chwilą podania przez Ministerstwo terminu kuru wyszkoleniowego miejsra przydzielone na kurs mogły być wykorzystane w 100 proc. a nadto obsadzone przez odpowiednie dobrane siły.

10. Uposażenie.

Do czasu wydania nowych przepisów w sprawie uposażenia komendantów (ek) „SP.“ obowiązują te same przepisy, które dotyczą nauczycieli etatowych lub kontraktowych, o ile nauczyciel (ka) jest kontraktowym pracownikiem szkoły, lub jeżeli jest zaangażowany (a) spoza szkoły.

Zgodnie z załącznikiem do Instrukcji Ministerstwa Oświaty Nr II-W-5662/46, z dnia 2 X. 1946 r. pkt. 5, prowadzącym przysposobienie wojskowe w hufcach szkolnych należy liczyć do wymiaru uposażenia za 1 godzinę lekcyjną — pół godziny.

Sprawę diet związanych ze służbowymi wyjazdami komendantów (ek) hufców szkolnych regulują przepisy zawarte w Dzienniku Ustaw Rzp. Polskiej Nr 39, z dnia 17 VIII. 1948 r. poz. 279 (rozp. Rady Ministrów z dnia 24 VII. 1948 r.).

§ 47 pkt. 1. rozporządzenia mówi, że w przypadkach podróży służbowej lub delegacji diety, zwrot podróży i noclegów wypłaca ta władza, która zarządziła podróż służbową lub delegację. Wobec częstych nieporozumień na tym tle i reklamacji ze strony komendantów (ek) Ministerstwo prosi podać powyższe rozporządzenie dyrekcjom szkół do wiadomości i stosowania.

Dyrektor Biura Służby Polsce
Ppłk. Mgr. K. Piątkowski

Poz. 54.

ZARZĄDZENIE MINISTERSTWA OŚWIATY

Nr BSP/T-415/48 z dnia 9 października 1948 r.

w sprawie czasopisma „Razem“ i „Wiadomości S. P.“

W związku z rozpoczęciem roku szkolnego 1948/49 Ministerstwo przypomina pisma z dnia 27 kwietnia 1948 r. Nr BSP/W-87/48 oraz z dnia 7 czerwca 1948 w sprawie wydawnictw prasowych Komendy Głównej Powszechnej Organizacji „Służba Polsce“ oraz podaje do wiadomości zmiany, jakie zaszły w ich wydawaniu.

Ilustrowane pismo „Razem“ ukazuje się od dnia 7 września br. w odstępach tygodniowych, a „Wiadomości „SP“ co dwa dni. W związku z tym prenumerata miesięczna „Razem“ wynosi obecnie 80 zł w w indywidualnej i 75 w prenumeracie zbiorowej (powyżej 5 egzemplazry na 1 adres).

Prenumerata miesięczna „Wiadomości SP“ wynosi 30 zł.

Na podstawie nadchodzących sprawozdań w ilości prenumeratów w szkołach Ministerstwo stwierdza, że Dyrekcje szkół nie stworzyły warunków umożliwiających młodzieży i nauczycielstwu zapoznanie się z tymi pismami.

Redakcja tygodnika „Razem“ przeznaczyła specjalną kolumnę dla szkolnych hufców SP.

W kolumnie tej będą podawane informacje, artykuły i sprawozdania dotyczące odcinka szkolnego. Znajdą się w niej też wypowiedzi junaków (czek) z przeżyć w obozach, z prac w hufcach, zapytania porady itd.

W związku z tym należy w każdym hufcu powołać koła korespondentów, które będą stale utrzymywały kontakt z tygodnikiem, przesyłając materiały do Redakcji (Warszawa, Al. Jerozolimskie p. 183 i 179) „Kolumna Szkolna".

Młodzież szkolna będzie miała możność wpływania drogą nadsyłania swoich uwag na formę i treść pisma i w ten sposób czuć się w pełni odpowiedzialną za swój tygodnik „Razem".

Ze względów na walory wychowawcze tych pism Ministerstwo zaleca zaprenumerowanie ich nie tylko w szkołach, gdzie zorganizowano hufce SP lecz również i we wszystkich innych szkołach, zakładach wychowawczych, kursach, „Domach Dziecka", bibliotekach, czytelniach itd w ilościach umożliwiających wykorzystanie tych pism przez jak najszersze rzesze uczniowskie i nauczycielskie.

Dyrektor Biura Służby Polsce
Ppłk. Mgr. M. Piątkowski

Poz. 55.

ZARZĄDZENIE MINISTERSTWA OŚWIATY

Nr BSP/W-451/48 z dnia 11 października 1948 r.

w sprawie III-go stopnia „SP" w szkolnych hufcach męskich „S. P."

Zgodnie z planem wyszkolenia obowiązującym młodzież męską wszystkich typów hufców „SP" Komenda Główna Powszechnej Organizacji „Służba Polsce" wprowadziła Rozkazem z dnia 15 IX. 1948 r. Nr 3188/XI.-Wyszk./a — trzeci rok szkolenia, czyli trzeci stopień „SP", który obowiązuje młodzież męską po ukończeniu drugiego stopnia „SP".

Na terenie szkół podległych Ministerstwu Oświaty w r. szkolnym 1948/49 obowiązuje następująca organizacja szkolenia w ramach trzeciego stopnia „SP".

1. Szkolenie obejmuje młodzież klas 11-ych szkół ogólnokształcących ostatnich klas szkół zawodowych i liceów pedagogicznych, która ukończyła drugi stopień „SP".

2. Szkolenie odbędzie się w ramach czasu przewidzianego na prace dorywcze szkolnych hufców męskich „SP" dla klas wymienionych w punkcie 1 i obejmuje 5 dni 7-mio godzinnych, czyli w roku szkolnym 1948/49 — 35 godzin wyszkolenia.

Czas przewidziany na przerobienie programu należy rozłożyć następująco :

a) w I-szym kwartale I-go półrocza w ciągu października lub listopada należy przewidzieć 3 dni łącznie na koncentrację,
b) w II-gim półroczu, w okresie od stycznia do kwietnia 1949 r. dwa dni oddzielnie lub łącznie na ćwiczenia.

3. W bieżącym roku szkolnym program III-go stopnia „SP" w szkolnych hufcach męskich „SP" podległych Ministerstwu Oświaty będzie realizowany według specjalnej instrukcji, wydanej przez Komendę Główną „SP".

Organizacja techniczna ćwiczeń odbywać się będzie przy współpracy terenowych Komend „SP" wyrażonej w postaci pomocy w sprzęcie i instruktorach oraz kontroli w czasie ćwiczeń.

Dowodzenie hufcami, przeprowadzenie szkolenia i egzaminów należy do Komendantów Hufców Szkolnych „SP" Komendanci hufców ustalą z Dyrekcjami Szkół i z Komendantami terenowymi „SP" dokładne terminy koncentracji i ćwiczeń. Ponadto omówią i uzgodnią z Komendantami Powiatowych Komend „SP" zakres współpracy dotyczącej realizacji programu P. W. w ramach III-go stopnia „SP" w szkolnych hufcach męskich „SP",.

4. Za wyżej omawianą koncentrację i ćwiczenia Komendanci szkolnych hufców męskich „SP" otrzymają diety w wysokości 450 zł dziennie, które będą wypłacone przez Władze szkolne po złożeniu przez Dyrekcje Szkół w Kuratoriach meldunków Komendantów hufców po przeprowadzeniu koncentracji (ćwiczeń).

Do 1 listopada br. Kuratoria podadzą Ministerstwu ilość hufców szkolnych „SP" i ilość młodzieży męskiej, która w bieżącym roku szkolnym będzie objęta przeszkoleniem P. W. w ramach trzeciego stopnia „SP" celem przekazania kredytów na ten cel.

Dyrektor Biura Służby Polsce
Ppłk. Mgr. M. Piątkowski

Poz. 56.

Okólnik Nr 126

Kuratorium Okręgu Szkolnego Rzeszowskiego w Rzeszowie.

z dnia 11 października 1948 r. Nr 22379/48

w sprawie badań radiologicznych młodzieży szkolnej.

Powiatowa Poradnia Przeciwgruźlicza w Rzeszowie ma zamiar w bieżącym roku szkolnym przeprowadzić bezpłatne zespołowe badania radiologiczne młodzieży szkolnej.

Kuratorium Okręgu Szkolnego Rzeszowskiego wyraża niniejszym swoją zgodę i przesyła wykaz szkół średnich wszelkiego typu powiatu rzeszowskiego, zaś Inspektorat Szkolny w Rzeszowie wykaz wszystkich Publ. Szkół Podstawowych powiatu rzeszowskiego z podaniem ilości dzieci poszczególnych szkół do Powiatowej Poradni Przeciwgruźliczej w Rzeszowie ul. Narutowicza 5 celem złożenia przez Kierownictwo Poradni porządku badań młodzieży szkolnej. Dyrekcje poszczególnych szkół winny życzliwie współpracować pod tym względem z Powiat. Poradnią Przeciwgruźliczą w Rzeszowie i w miarę jak Poradnia będzie wyznaczać terminy do badań zespołowych młodzieży szkolnej Dyrekcje Szkół będą ją posyłały pod kierownictwem opiekunów szkolnych do poradni przy czym należy pouczyć młodzież, by zachowywała się spokojnie i poważnie przed i podczas badania w Poradni. Zaznacza się, że personel Poradni, zajęty przy badaniach pracuje po 12 godzin dziennie, poświęcając dobrowolnie czas dla młodzieży szkolnej, który normalnie winien być przeznaczony na odpoczynek po ciężkiej pracy, narażając się na zakażenie gruźlicą, lub uszkodzenia przez promienie roentgenowskie.

W miarę jak młodzież poszczególnych szkół zostanie w całości przebadana, prześle Kierownictwo Powiat. Poradni Przeciwgruźliczej w Rzeszowie i Dyrekcja danej szkoły zawiadomienie o wyniku badania do Kuratorium Okręgu Szkolnego Rzeszowskiego powołując się na liczbę niniejszego okólnika.

Okręgowy wizytator hig. szkol.
Dr Walenty Klisiewicz

CZĘŚĆ II. (NIEURZĘDOWA)

Ogólnopolski Obóz Młodzieży Szkolnej „Służba Polsce“ we Wrocławiu.

(sprawozdanie)

Ministerstwo Oświaty, Biuro Służby Polsce zorganizowało w czasie od 7 lipca do 28 lipca br. we Wrocławiu Ogólnopolski Obóz Młodzieży Szkolnej „Służby Polsce“. Impreza ta była pierwszą tego rodzaju akcją obejmującą 4.000 junaków (czek) ze wszystkch okręgów szkolnych.

Obóz był praktyczną szkołą wychowania obywatelskiego i źródłem wielkich przeżyć dla młodzieży. Z Okręgu Szkolnego Rzeszowskiego udział w obozie wzięło 187 młodzieży ze szkół średnich pod kierunkiem 8 wybitnych sił pedagogicznych. Po zakończeniu obozu wyróżnieni uczestnicy otrzymali nagrody indywidualne, a zespoły dyplomy. Przyznane nagrody zostały wręczone na początku roku szkolnego.

Nagrody indywidualne z Okręgu Rzeszowskiego otrzymali: Szeliga Albina ucz. Państw. Gimn. Handlowego w Rzeszowie, jako przodowniczka pracy, Wodzińska Anna, ucz. Państw. Gimn. i Lic. Żeńsk. w Przemyślu, jako przodowniczka pracy, Presz Jan, ucz. Państw. Gimn. i Lic. w Jarosławiu, jako przodownik pracy, Talaga Jerzy, ucz. Państw. Gimn. i Lic. im. Konarskiego w Rzeszowie, jako wyróżniony szef zespołu, Rączka Stanisław, ucz. Państw. Gimn. i Lic. w Przeworsku, wyróżniony za pracę ideowo-wychow., Chodorowski Marian, ucz. Państw. Gimn. i Lic. im. Sobińskiego w Rzeszowie, za pracę ideowo-wych., Oczoś Kazimierz, ucz. Państw. Gimn. i Lic. im. Konarskiego w Rzeszowie za pracę ideowo-wych.

Za pracę zespołową wszystkie zespoły młodzieżowe Okręgu Rzeszowskiego zostały wyróżnione i nagrodzone odpowiednimi dyplomami za dobre przygotowanie imprez i za pracę. Zespół sportowy Okręgu Rzeszowskiego uzyskał w grze w szczypiórniaka wicemistrzowstwo Polski.

3-tygodniowy pobyt w obozie dał młodzieży wiele przeżyć i zadowolenia z pracy. W zakończeniu należy podkreślić niewątpliwą i ofiarną pracę kadry wychowawców, rekrutujących się spośród nauczycielstwa Orkęgu Rzeszowskiego.

Komunikat

w sprawie nagród z okazji Święta Pracy

W związku z odbytym w dniu 2 maja 1948 r. Biegiem Narodowym na przełaj z okazji „Święta Pracy“, Kuratorium wyróżniło z pośród szkół Okręgu Szkolnego Rzeszowskiego Państwowe Gimnazjum i Liceum w Przeworsku za wystawienie największej ilości młodzieży do wymienionego Biegu i przyznało z tego tytułu dyplom okolicznościowy oraz nagrodę w postaci dwu kompletów przyborów (męski i żeński) do l-atletyki a to: 2 dyski, 2 oszczepy i 2 kule oraz komplet do gry w „ping-pong“ tj. 2 rakietki, 4 piłeczki, 1 siatkę i 2 stojaki.

Prof. Miklas Henryk naucz. Łańcut

Zasady bezpośredniego i czynnego nauczania języków obcych.

Cele wskazane w programie nauki w szkole podstawowej, oraz w klasach VIII, IX, i XI przy nauczaniu języków obcych mogą być zrealizowane przez stosowanie właściwej metody nauczania. Program uważa za najwłaściwszą metodę — metodę bezpośrednią. Jest ona bowiem oparta na podstawach psychologicznych i zdała również egzamin praktyczny, gdyż stosowana powszechnie w szkołach — dawała wyniki zadawalniające. Bieg pytań i odpowiedzi (również syntetycznych obejmujących większą ilość zdań), ćwiczenia w mówieniu — to podstawa metody bezpośredniej. Stosowanie jednak metody bezpośredniej uzależnione jest od warunków lokalnych — takich, jak liczba uczniów w klasie (liczbę uczniów w klasie należałoby określić na 30), **uzdolnienie** ich do języków, **metodyczne przygotowanie nauczyciela, pomoce naukowe i inne.** Tam, gdzie szkoła tym wszystkim warunkom nie odpowiada, wskazane jest stosowanie metody **pośredniej-mieszanej** dopuszczającej w szerszym stopniu użycie języka ojczystego.

Na czym polegają zasady bezpośredniego i aktywnego nauczania?

1) Celem nauczania języka obcego jest władanie językiem obcym, to znaczy: **rozumienie** języka mówionego i pisanego, **mówienie** językiem obcym i pisanie w języku obcym.

2) Nauczanie wychodzi od samego początku od **dźwięku,** działa na słuch, pobudza ucznia do mówienia naprzód jako naśladowanie, później w sposób twórczy, przy czym jednostką konwersacyjną jest **całe zdanie** z właściwym danemu językowi akcentem i rytmem tak zwaną melodią zdania, a nigdy pojedyncze słowo. Formę nauczania stanowi ciągła konwersacja, jednak należy unikać jednostronności. Jednostronna konwersacja nie nauczy wypowiadania ciągu myśli choćby tylko w kilku zdaniach. Dlatego za pytaniami analitycznymi powinna zawsze postępować synteza, początkowo cząstkowa, ujmująca część materiału przerobionego (stopień niższy) a następnie synteza całości opracowanej treści (jednostka metodyczna). Taki sposób postępowania ochroni zarówno przed „bąkaniem“ odpowiedzi w jednym zdaniu lub wyrazie, jak przed mechaniczną reprodukcją pamięciowo wykutej i niezrozumiałej treści.

3) Technikę pracy w nauczaniu języka obcego oddaje następująca seria czynności: a) (vor-sprechen) nauczyciel jako wzór b) (mit-sprechen) współpraca nauczyciela z uczniem, c) (nach-sprechen) naśladowanie przez ucznia jednostkowe a czasem zbiorowe (w chórze), (selber-sprechen) samodzielny występ jednostki w grupie społecznej.

4) Potrzebny dla użycia zasób wyrazów przyswaja sobie uczeń nie przez wykuwanie pojedynczych słówek, lecz zawsze w związku z całym zdaniem.

5) Nauczanie odbywa się **bezpośrednio** na podstawie poglądu (przedmiot, czynność, gest, cecha pod zmysły podpadająca, ilustracja przedmiotu, model, rysunek).

6) Dla prawidłowego nauczania języka obcego konieczne są **pomoce naukowe.** (modele, ilustracje, gramofon).

7) Materiał językowy obejmuje naprzód rzeczy bliższe i konkretne (klasa, dom, wieś, miasto, cztery pory roku, rzemiosła, handel, środki komunikacyjne) a potem dopiero dalsze i abstrakcyjne. (Obrazy krajoznawcze, przejawy kultury duchowej danego narodu). Materiał ten narasta w formie pól koncentrycznych a obowiązkiem nauczyciela jest przez celowe ćwiczenia odświeżyć i utrwalić czynny zasób leksykalny.

8) Uczeń pisze tylko to, co już uprzednio opanował słuchowo.

9) W nauczaniu oddziaływać trzeba na wszystkie funkcje psychiczne, pobudzając je do czynności i do samodzielnej pracy: uczeń musi słyszeć, widzieć, wykonywać czynności, mówić, pisać, kombinować, tworzyć. Nauczyciel nie mówi, nie pyta, nie poprawia tam, gdzie uczeń sam może powiedzieć, zapytać, poprawić.

Pytania uczniowskie, dialogowanie przerobionej treści, poprawianie błędów, tak ustnych jak pisemnych przez uczniów samych — **oto formy aktywności dydaktycznej.** Jednakże należy się wystrzegać podawania zbyt trudnych i odległych tematów. Sprawą nader ważną jest wytworzyć taką sytuację, w której posługiwanie się dialogiem jest rzeczą **naturalną** i konieczną np. w sklepie, na kolei itd.

Stosowania dialogów w sytuacji sztucznie wytworzonej należy unikać. Również należy się wystrzegać zbyt częstego stosowania tzw. seryj czynnościowych, gdyż łatwo jest strywializować te ćwiczenia.

10) Nauczanie należy tak prowadzić, aby zarówno jednostki jak cała klasa były równocześnie zatrudnione: praca pod kierownictwem nauczyciela, chóralne odpowiedzi (w grupach), śpiew — oto sposoby zbiorowej współpracy.

11) Nastrój wesoły i radosny podtrzymuje w świeżości młode umysły a do tego przyczyniają się humor i życzliwość nauczyciela.

12) Systematyczne i gruntowne przerobienie kursu, dbałość o poprawną wymowę, częste powtarzanie materiału dawniej opracowanego — oto przesłanki do osiągnięcia pozytywnych rezultatów. Dbajmy nie o ilość stronic przerobionych w ciągu roku, a raczej o należyte przyswojenie materiału przez uczniów. Świadomość zupełnego opanowania nawet najmniejszego zakresu przedmiotu będzie dla młodzieży najlepszym bodźcem do dalszej pracy nad językiem.

Jak wygląda przebieg czynności przy realizowaniu aktywnego i bezpośredniego nauczania?

Nauczyciel przygotowuje pomoce naukowe i obmyśla plan opracowania danej lekcji.

Nauczyciel powinien znać dokładnie treść, którą zamierza przerabiać tak, aby mógł się obchodzić bez podręcznika; natomiast powinien posiadać schematyczny rozkład lekcji, wyszczególniający zasadnicze momenty pracy.

Do tych zasadniczych momentów należą:

Cel lekcji, w którym wyróżniamy: cel materialny, cel formalny i cel wychowawczy.

Opracowanie nowego materiału jest czynnością główną. Zadaniem tej funkcji jest twórcza asymilacja nowej treści. Nauczyciel więc podaje nową treść przez pokazywanie przedmiotu i podawanie ich przez ilustracje, nadto przez opowiadanie lub czytanie.

Analiza, przeprowadzona w formie rozmówki dokonywa rozbioru podanego kompleksu myślowego, rozkładając go na jednostki konwersacyjne.

Synteza jest funkcją, skupiającą rozłożone części w nową całość, bądź w formie streszczenia, bądź też w formie opisu.

Czytanie orientacyjne, wykonane w tym momencie, umożliwia wgląd w różne szczegóły, które wymagają bliższego określenia.

Pogłębienie dają także objaśnienia. Odnoszą się one do zjawisk fonetycznych, leksykalnych i językowych, a na wyższych stopniach uwzględniają także właściwości rzeczowe, estetyczne, etyczne, ideowe.

Powtórzenie końcowe jest sprawdzeniem, w jakim stopniu uczeń opanował przerabianą treść. Nie powinno być ono mechaniczną reprodukcją, może być zaś ugrupowaniem zjawisk, jakie zachodzą w treści przerobionej, ujęciem najważniejszych momentów. W tym momencie można z powodzeniem (jeśli tylko jest sposobność) zastosować korelację z innymi przedmiotami.

Ćwiczenia domowe, kończące każdą lekcję, dają uczniowi dalszą sposobność do nabycia odpowiedniej wprawy, zwłaszcza w kierunku ekspresji pisemnej stanowiąc w ten sposób pożądane uzupełnienie pracy szkolnej kładącej nacisk na ekspresję ustną. Wszystkie te funkcje dydaktyczne, mające zastosowanie w nauczaniu szkolnym nie są równoznaczne ze stopniami formalnymi, które dawniej szablonowo obowiązywały każdą lekcję. Nauczyciel obecnie posiada pełną swobodę i w miarę potrzeby logicznie lub psychologicznie uzasadnionej, może dokonywać odpowiedniego wyboru wskazanych okolicznościami przesunięć. Funkcje dydaktyczne bowiem nie są martwymi formami, które napełnia się wiedzą, lecz celowymi działaniami na żywy umysł ucznia, mającego przy ich pomocy przyswoić sobie w sposób możliwie łatwy odpowiedni materiał rzeczowy i ideowy.

Na koniec krótka wzmianka historyczna. W roku 1918 pojawiła się „Pierwsza książka do nauki języka niemieckiego", opracowana przez spółkę autorską Jakóbiec-Leonhard z inicjatywy ówczesnego prezydenta Rady Szkolnej Krajowej, Fryderyka Zolla, prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego. Książka ta, pierwszy oryginalny podręcznik w Polsce z zastosowaniem metody bezpośredniej w nauczaniu j. obcych, przeznaczona pierwotnie dla uczniów trzeciej klasy małopolskiej szkoły powszechnej, stała się przy organizacji szkolnictwa w Polsce Odrodzonej także podręcznikiem gimnazjalnym. Wobec trudności, jakie zachodzą przy zmianie metody uczenia, wydano równocześnie do użytku nauczycielstwa „Wskazówki" (Dz. Urz. b. Rady Szkoln. Kraj. z 1919 str. 6). Te wskazówki, podające zasady ogólne, nadto pouczenia szczegółowe (forma nauczania, słówka, gramatyka, fonetyka, akcent, ćwiczenia pisemne, tłumaczenia, język ojczysty) i szkic lekcji praktycznej, były **pierwszą dydaktyką języka obcego** w tym wypadku niemieckiego, łączącą teorię z praktyką w celu ułatwienia pracy szkolnej.

W następnych latach ukazał się „Przewodnik" na kurs niższy, przeznaczony na V, VI, VII kl. powsz. i I—II i III gimn., który w dużej mierze przyczynił się do podniesienia metody nauczania, opartej na bezpośredniości i aktywności.

Literatura dydaktyczna obfituje w dzieła teoretyczne, traktujące o metodzie bezpośredniej i aktywnej, jednak uboga jest w prace praktyczne, wykazujące na faktach, zbliżonych do protokółów lekcyjnych, jak metoda wygląda na gruncie szkolnym. Zadanie to spełnia dopiero J. Jakóbca „Przewodnik i wzory metodyczne do nauki j. niemieckiego", który ukazał się w r. 1929. Są to „wzory lekcyjne", oparte o pewne wyrozumowane i doświadczeniem stwierdzone zasady, nie są one szablonem, według którego musi odbywać się nauka, nie mogą też krępować twórczości i pomysłowości nauczyciela, który niejednokrotnie może daną lekcję inaczej i lepiej przeprowadzić — ale są wzorem w tym znaczeniu, że nie powinno się gorzej nauczać.

Dr. Karol Zagajewski w jednym z zeszytów „Muzeum" z roku 1927 str. 298 w ten sposób wyraża się o przygotowaniu nauczyciela: „Gorzej jest, gdy nauczyciel choruje na oryginalność i posługuje się swoją własną metodą. Bo to, co uczeń, a również niefachowy obserwator uważa za swobodę, za ożywienie lekcji, to to w samej rzeczy jest misterną grą. Jak aktor nie improwizuje i gra tym swobodniej, im lepiej pamięciowo rolę opanował, tak i nauczyciel musi

lekcję dosłownie umieć i całe swoje mistrzowstwo włożyć tylko w jej celowe odtworzenie".

Do pogłębienia teoretycznych i praktycznych kwestii dydaktycznych walnie się przyczyniają prace, które ukazały się w okresie międzywojennym tak w kraju jak i za granicą; Spies Luise — Muster — lektionen für den englischen Unterricht, nach der analytischen Methode", Lipsk 1924. Simonnot Emile „Tableaux le leçons de choses", 1926 Paryż. Münch Rudolf — Vom Arbeitssunterricht in den neueren Sprachen", Lipsk 1927 — Piątek Jan — „Jak uczyć j. niemieckiego w szkole powszechnej" — Lwów 1928. Kielski Bolesław, „Wskazówki metodyczno-dydaktyczne" (z uwzględnieniem podręcznika francuskiego Lwów 1932, Ippold Juliusz: „Dydaktyka j. niemieckiego" 1925, Walter „Englisch nach dem Frankfurt Reformplan Palmer Harold" The scientific study of teaching of languages" (London 1927).

Świder Franciszek.

Wczasy letnie dzieci i młodzieży Okręgu Szkolnego Rzeszowskiego w latach 1947 — 1948.

Wojna i sześcioletni okres okupacji hitlerowskiej spowodowały ogromne straty wśród dzieci i młodzieży naszego kraju. W tym to czasie ponad 2 miliony dzieci i młodzieży zostało zamordowanych, 40.000 dzieci straciło rodziców i zostało sierotami, około 1 milion czterysta tysięcy dzieci utraciło jednego z rodziców i stało się półsierotami. Do tych liczb należy dodać jeszcze dzieci wykolejone wskutek perfidnej demoralizacji okupanta oraz ogromną ilość dzieci chorych na gruźlicę i inne choroby, wywołane złymi warunkami życiowymi w czasie wojny.

Taki stan i dziedzictwo musiały wywołać wielki niepokój wśród dorosłego społeczeństwa, ze strony zaś czynników rządowych szukanie środków, które by zmierzały do zaradzenia złu i zlikwidowały skutki wojny na tym odcinku. W związku z tym rozbudowano opiekę nad dzieckiem i różne jej formy do takich rozmiarów, jakich nie spotykano w Polsce przedwrześniowej. Powstała wielka ilość domów małych dzieci (żłóbków), domów dziecka, instytucja „rodzin zastępczych" dla tych sierót, które nie znalazły miejsca w domach dziecka, poza tym otwarto dużo domów turnusowych, prewentoriów dla dzieci chorych, a także rozbudowano inne formy opieki nad dzieckiem, jak: dożywianie, świetlice, ogrody dziecięce, wczasy dziecięce i młodzieżowe.

Jeżeli chodzi o tę ostatnią formę opieki nad dziećmi i młodzieżą, o wczasy letnie, to objęła ona po ostatniej wojnie taką liczbę dzieci i młodzieży, jakiej nie osiągnęliśmy nigdy przed 1939 r.

Wystarczy wspomnieć, że w 1947 r. wysłano na wczasy letnie około 800 tysięcy dzieci i młodzieży i wydano na ten cel ponad 2 miliardy złotych. Obraz wysiłku społeczeństwa i państwa w tej dziedzinie będzie jaśniejszy, jeżeli przestudiujemy dane liczbowe dotyczące akcji letniej naszego Okręgu i porównamy z osiągnięciami całego kraju. Nakreślony niżej obraz pozwoli nam bliżej zapoznać się z tą formą opieki i jej osiągnięciami. Przed tym jednak dobrze będzie poświęcić parę uwag przygotowaniu wczasów.

Tabl. 1

Sieć punktów akcji letniej 1947 r.

W Okręgu Szkolnym Rzeszowskim

Lp.	POWIAT	Ogół punktów	Na terenie: Własnego Kuratorium	Na terenie: Obcego Kuratorium	Kolonie	Obozy	Półkolonie	Dziecińce	Punkty z innych Kuratoriów
1	Brzozów	40	37	3	1	14	5	20	—
2	Dębica	54	49	5	4	8	8	34	2
3	Gorlice	64	59	5	8	2	28	26	—
4	Jarosław	47	40	7	7	6	23	11	—
5	Jasło	79	78	1	12	4	7	56	—
6	Kolbuszowa	34	32	2	2	4	8	20	—
7	Krosno	57	55	2	16	2	3	36	—
8	Lesko	19	19	—	—	—	—	19	—
9	Lubaczów	26	24	2	—	2	—	24	—
10	Łańcut	29	26	3	4	7	—	18	2
11	Mielec	31	27	4	9	—	1	21	—
12	Nisko	31	23	8	6	3	7	15	1
13	Przemyśl	56	44	12	18	13	12	13	—
14	Przeworsk	46	46	—	4	6	2	34	—
15	Rzeszów	1	72	19	16	27	7	41	—
16	Sanok	31	25	6	9	1	7	14	—
17	Tarnobrzeg	43	38	5	1	8	—	34	—
	Razem	778	694	84	117	107	118	436	5

W Polsce

Nazwa Województwa (Okręgu Szkol.)	Ogół punktów	Na terenie: Własnego Kuratorium	Na terenie: Obcego Kuratorium	Punktów z innych Kuratoriów
Białystok	261	251	10	6
Gdańsk	249	218	31	68
Katowice	1316	995	321	28
Kielce	638	464	174	10
Kraków	1512	1147	367	108
Lublin	468	389	79	1
Łódź	556	432	124	22
Olsztyn	410	401	9	66
Poznań	781	611	170	81
Rzeszów	778	694	84	5
Szczecin	336	319	17	48
Warszawa	904	717	187	8
Wrocław	542	528	14	306
Toruń	415	331	84	21
Razem	9156	3485	1671	776

Przedstawiona tutaj sieć punktów akcji letniej daje ogólne pojęcie o rozmiarach akcji letniej dzieci i młodzieży w naszym Okręgu. Zajęliśmy miejsce piąte po Krakowie, Katowicach, Warszawie i Poznaniu, jeżeli chodzi o ilość zorganizowanych punktów wczasowych. Pod tym względem osiągnęliśmy lepsze wyniki od wielu większych i bogatszych Okręgów.

Obraz będzie pełniejszy, jeżeli przestudiujemy następną tablicę z danymi liczbowymi dotyczącymi ilości dzieci, które wzięły udział w akcji letniej.

Przygotowanie wczasów w 1947 r.

Prace wstępne, zmierzające do planowej realizacji akcji letniej 1947 r., rozpoczęto od opracowania projektów kolonii, obozów, półkolonii, dziecińców i od ich zgłoszenia w Ministerstwie Oświaty w lutym tj. na kilka miesięcy przed rozpoczęciem akcji. Równocześnie z opracowaniem projektów wystąpiono do Ministerstwa Oświaty z wnioskami w sprawie przydziału subwencji oraz rozpoczęto starania w kierunku zdobycia subwencji od Ubezpieczalń Społecznych w Rzeszowie, Krośnie, Tarnobrzegu i Nowym Sączu. Starania te dały wyniki. Ministerstwo Oświaty przydzieliło częściowo w maju, częściowo w czerwcu, subwencję w wysokości około 40 milionów złotych. Ubezpieczalnie Społeczne przesłały wprost do Powiatowych Komisji Kolonii Letnich (Inspektoratów Szkolnych) subwencje w wysokości od 150.000 zł do 500.000 zł. Subwencję Ministerstwa Oświaty rozdzielono i rozprowadzono za pośrednictwem Inspektoratów Szkolnych do Powiatowych Komisji Kolonii Letnich w miesiącach maju i czerwcu tak, że mogły one w terminie przydzielić odpowiednie kwoty kierownikom projektowanych kolonii, obozów, półkolonii i dziecińców letnich. Oprócz przydziału subwencji Kuratorium przyszło z dalszą pomocą organizatorom akcji letniej przez przydział 80 ton cukru, a także przez wypożyczenie całego posiadanego sprzętu, jak: łóżka, kuchnie i sprzęt kuchenny.

Dla podniesienia poziomu kolonii, półkolonii i dziecińców, a także dla przyjścia z pomocą instytucjom i organizacjom w doborze kierowników Kuratorium zorganizowało i przeprowadziło 3 kursy kierowników i wychowawców kolonii i półkolonii dla 171 osób w Rzeszowie, Krośnie i Przemyślu. Ponadto Kuratorium zorganizowało wspólnie z Wojew. Zarządem Chłopskiego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Rzeszowie trzytygodniowy kurs dla 74 kierowniczek dziecińców w Gaci Przeworskiej.

Celem ujednolicenia i usprawnienia administracji i gospodarki w poszczególnych punktach akcji letniej woj. rzeszowskiego Kuratorium zaopatrzyło w okresie przygotowawczym za pośrednictwem Powiatowych Komisji Kolonii Letnich kierowników w odpowiednie druki i wzory ksiąg.

Również pomyślano o imprezach dochodowych i propagandowych, w organizowaniu których, w szczególności „tygodni kolonijnych", udzielono Powiatowym Komisjom Kolonii i instytucjom pomocy przez uzyskanie zezwolenia władz na zbiórki uliczne i imprezy dochodowe, a także przez dostarczenie materiałów propagandowych, jak: nalepki, znaczki, afisze itp. Akcja ta, dała 1,5 mil. złotych dochodu.

Dla należytego przygotowania akcji letniej uaktywniono i uzupełniano skład Wojewódzkiej i Powiatowych Komisji Kolonii Letnich, zainteresowano akcją letnią i wciągnięto do pracy instytucje i organizacje społeczne, a także zorganizowano konferencję refe-

Tabl. 2

Zestawienie liczbowe dzieci i młodzieży objętych akcją letnią 1947 r.

Lp.	Powiat	Kolonie		Obozy		Półkolonie		Dziecińce		Ogółem dzieci objętych akcją letnią	Liczba dzieci w wieku od 3–18 lat	% dzieci objętych akcją letnią	Ilość dzieciodni				
		punkty	dzieci	punkty	dziec	punkty	dzieci	punkty	dzieci				Kolonie	Obozy	Półkolonie	Dziecińce	Ogółem
1	Brzozów	1	56	14	441	5	373	20	951	1821	22683	8,00	1568	9986	10444	28406	50404
2	Dębica	4	232	8	274	8	576	34	1598	2684	38500	6,97	6061	8086	14529	43498	72174
3	Gorlice	8	703	2	152	28	1585	26	1313	3753	20548	18.26	19684	4256	44380	36764	105084
4	Jarosław	7	329	6	181	23	1269	11	467	2223	27800	7,99	10279	5647	31975	9705	57606
4	Jasło	12	589	4	153	7	390	56	2508	3644	15580	23,38	13260	5037	90860	63941	93098
6	Kolbuszowa	2	129	4	105	8	376	20	1010	1620	24800	6,53	3823	2431	10 75	44271	60800
7	Krosno	16	1290	2	184	3	180	36	3127	4781	32200	14,04	35292	5856	3700	76691	121539
8	Lesko	—	—	—	—	—	—	19	707	707	2163	32,71	—	—	—	24540	24540
9	Lubaczów	—	—	2	132	—	—	24	983	1115	10150	10,98	—	3696	—	37755	41451
10	Łańcut	4	268	7	485	—	—	18	750	1503	15132	9,93	6702	11461	—	23922	42085
11	Mielec	9	351	—	—	1	90	21	1232	1576	27200	6,16	9854	—	2790	37296	49940
12	Nisko	6	703	3	504	7	579	15	589	2375	19107	12,42	17745	13914	15332	30811	77802
13	Przemyśl	18	853	13	473	12	1097	13	807	3231	13095	24.73	25777	13912	28197	24687	92572
14	Przeworsk	4	375	6	287	2	100	34	1317	2079	12684	16,30	10263	7683	2100	52480	72526
15	Rzeszów	16	1268	27	1599	7	443	41	2175	5577	34952	15,20	26889	41459	12418	85887	166653
16	Sanok	9	755	1	47	7	407	14	774	1985	11452	27,23	16626	990	10181	20025	47822
17	Tarnobrzeg	1	179	8	642	—	—	34	1509	2382	11358	20,90	3946	17123	—	72833	93902
	Razem	117	8080	107	5659	118	7465	436	21817	43021	339404	—	207769	151537	197181	713512	1269999

Powyższa tablica daje dokładny obraz wysiłku powiatów w kierunku organizowania wczasów dziecięcych i młodzieżowych. Jeżeli weźmiemy pod uwagę ogólną ilość dzieci i młodzieży w wieku od 3 do 18 lat w powiecie, to największy procent dzieci objętych wczasami osiągnął powiat leski (32,71 proc.), najmniejszy powiat mielecki (6.16 proc. ogółu dzieci). Osiągnięte liczby dzieci na wczasach z terenu całego Okręgu są duże. Wystarczy liczby te porównać z osiągnięciami przed 1939 r., by przekonać się, że istotnie tak jest. Okręg nasz osiągnął liczbę 43.021 dzieci i młodzieży w trzecim roku po zakończeniu wojny, gdy w całej Polsce w 1923 r. osiągnięto, na koloniach i obozach zaledwie liczbę 19450 dzieci, w roku zaś 1925 — 4610 dzieci, a więc mniej dzieci aniżeli w jednym tylko województwie rzeszowskim w 1947 r. Jeżeli chodzi o udział instytucji i organizacji społecznych w akcji letniej, to ilustruje go tablica trzecia.

rentów opieki nad dzieckiem przy Inspektoratach Szkolnych w miesiącu czerwcu, poświęconą sprawie przygotowania, przeprowadzenia i zakończenia akcji letniej.

Ze względu na to, że na terenie woj. rzeszowskiego badania lekarskie stwierdziły wielki procent dzieci i młodzieży wymagającej leczenia, Wojewódzki Wydział Zdrowia nie mógł do swego prewentorium w Wolicy przyjąć wszystkich dzieci, Kuratorium zatroszczyło się także o kolonie lecznicze i zachęciło do ich organizowania i przeprowadzenia Polski Czerwony Krzyż i Związek Nauczycielstwa Polskiego.

Niezależnie od gromadzenia funduszów, szkolenia personelu kolonijnego, dostarczenia druków i innych czynności przygotowawczych związanych z akcją letnią, Kuratorium przychodziło także z pomocą organizatorom poszczególnych punktów przez wyszukiwanie i oddawanie lokali, wskazywanie źródeł nabycia produktów itp.

Kuratorium zatroszczyło się również o to, by wszystkie instytucje i organizacje społeczne, interesujące się i planujące akcję letnią dzieci i młodzieży uzyskały pomoc ze strony Wojew. i Powiatowych Komisji Kolonii Letnich. Informowało ono organizatorów, służyło im radą i pomocą utrzymując z nimi żywy kontakt. To stanowisko Kuratorium przyczyniło się do tego, że ani partie ani instytucje wzgl. organizacje społeczne nie miały żadnych powodów do skarg, wysłany zaś w czerwcu przez Ministerstwo Oświaty specjalny delegat mógł stwierdzić prawidłowość przygotowania akcji letniej i zgodność z wytycznymi Ministerstwa Oświaty.

Przebieg akcji i jej rozmiary w 1947 r.

Tak przygotowana akcja letnia rozpoczęła się już w czerwcu, przybrała największe nasilenie w lipcu, skończyła się w szeregu ośrodków z końcem września.

W realizowaniu wczasów letnich zwrócono specjalną uwagę na objęcie akcją letnią kolonijną i obozową jak największej ilości dzieci i młodzieży ze sfer robotniczych i inteligencji pracującej zniszczonych i przeludnionych miast województwa rzeszowskiego. Nie zapomniano także o dzieciach wsi, zwłaszcza o dzieciach tych okolic, które najbardziej ucierpiały wskutek działań wojennych. Wysiłek organizacyjny w tej dziedzinie i jego wyniki scharakteryzuje najlepiej załączona sieć punktów akcji letniej na terenie Okręgu Szkolnego Rzeszowskiego i dla porównania na terenie całego Państwa Polskiego.

Fundusze.

Zorganizowanie wczasów w takich rozmiarach wymagało nagromadzenia dużych funduszów. Uzyskano je od Ministerstwa Oświaty, Ubezpieczalń Społecznych, instytucji organizujących wczasy, z opłat uczestników oraz z ofiarności społeczeństwa.

Udział finansowy Ministerstwa Oświaty w akcji letniej wyrażał się nie tylko w opłacie 2.000 zł za dziecko na kolonii czy obozie i 1.000 zł za dziecko na półkolonii i w dziecińcu, lecz również w subsydiowaniu personelu kolonijnego w stosunku 8 osób na 100 dzieci (2.000 zł na osobę na koloniach i obozach i 1.000 zł na półkoloniach i w dziecińcach).

Wypłata subsydiów państwowych odbywała się w 2 ratach, pierwszą z nich podejmował organizator punktu wczasowego przed rozpoczęciem akcji letniej tj. w maju lub czerwcu, drugą — po rozpoczęciu akcji i nadesłaniu meldunku z punktu wczasowego o ilości dzieci na kolonii, obozie, półkolonii lub dziecińcu.

Subwencja Ministerstwa Oświaty, wypłacana za pośrednictwem Inspektorów Szkolnych i Powiatowych Komisji Letnich, była dla organizatorów wczasów dziecięcych i młodzieżowych bardzo poważną pomocą, gdyż pozwalała na zaopatrzenie ośrodków wczasowych w żywność i przygotowanie ich przed przybyciem dzieci. Pomoc finansowa Państwa (bez pomocy Min. Przemysłu i Handlu) wynosiła 39,74, 355 zł z sum przeznaczonych na wczasy i 2,181,792 zł z kwot przeznaczonych na dożywianie, łącznie zatem pomoc Ministerstwa Oświaty wynosiła 41,856,147 zł. Pozwoliła ona pokryć wydatki akcji letniej w Okręgu w 51 proc.

Duży wkład w akcję letnią stanowiła pomoc finansowa Ubezpieczalń Społecznych w Rzeszowie, Krośnie, Tarnobrzegu i Nowym Sączu.

Następną pozycję w finansowaniu akcji letniej stanowią dopłaty instytucji organizujących akcję letnią.

Część funduszów na akcję letnią uzyskano od społeczeństwa, ze zbiórek ulicznych, ze sprzedaży nalepek i imprez w czasie „tygodni kolonijnych" (18 — 24. V. i 8 — 14 VI. 1947 r.).

Przedstawione zestawienia statystyczne akcji letniej dają nam dość jasny obraz wczasów letnich w 1947 r. na terenie województwa rzeszowskiego.

Dodać jeszcze należy, że oprócz wczasów letnich organizowanych na terenie własnego województwa względnie innych województw Kuratorium zajęło się po raz pierwszy w 1947 r. sprawą wysyłki dzieci z terenu Okręgu Szkolnego Rzeszowskiego na kolonie letnie za granicę.

W ramach akcji ogólnopolskiej z terenu naszego wyjechało na trzymiesięczny pobyt do Danii 52 dzieci i na dwumiesięczną kolonię do Czechosłowacji 46 dziewcząt i chłopców. Akcja ta całkowicie się udała, dzieci przebywały w obu krajach w bardzo dobrych warunkach. Wszystkie powróciły zdrowe, dobrze odżywione, w wielu wypadkach z dużą ilością odzieży i innych podarków, pełne wdzięczności dla organizatorów tej akcji i wspomnień z odbytych wycieczek po tych krajach.

Omawiając wyniki akcji letniej i jej rozmiary należy wspomnieć także o jej dodatnich i ujemnych stronach. Do niewątpliwie dodatnich stron akcji letniej w 1947 r. należy zaliczyć stosunkowo dużą ilość dzieci i młodzieży wysyłanych na kolonie, obozy, półkolonie i dziecińce. Tak samo zapoczątkowanie akcji organizowania kolonii leczniczych i osiągnięte w tej dziedzinie wyniki są niewątpliwie jednym z dodatnich osiągnięć akcji letniej ubiegłego roku. Korzystny dla uczestników wczasów letnich rozkład wydatków, wykorzystanie 87 proc. sum na wyżywienie jest również dobrym osiągnięciem. Stworzenie dobrych warunków zdrowotnych i bezpieczeństwa, brak wypadków śmierci, kalectwa, poważniejszych zachorowań uczestników również świadczy dobrze o należytym zorganizowaniu i przeprowadzeniu akcji letniej. Niewątpliwie do dużych osiągnięć należy także zainteresowanie i wciągnięcie do pracy kolonijnej wielu instytucji społecznych, stworzenie harmonijnej współpracy tych czynników z władzami szkolnymi. Na podkreślenie również zasługuje stosunkowo duży procent wizytacji punktów akcji letniej.

Wielka ofiarność i poświęcenie się sprawie akcji letniej większości referentów opieki nad dzieckiem zamyka wreszcie tę litanię dodatnich stron akcji letniej 1947 r. Dodatnie cechy naszej akcji letniej zostały dostrzeżone przez Ministerstwo Oświaty i podkreślone na ostatecznej konferencji naczelników i wizytatorów w Warszawie w styczniu 1948 r.

Tabl. 3.

Udział organizacji w akcji letniej 1947 r.

L. p	NAZWA ORGANIZACJI	Kolonie		Obozy		Półkolonie		Dziecińce		Razem	
		punkty	dzieci	punkty	dzieci	punkty	dzieci	punkty	dzieci	punkty	dzieci
1	Samopomoc Chłopska	2	195	—	—	3	222	280	13282	285	13699
2	Komenda Hufca Harcerskiego	19	763	96	4478	1	38	1	36	117	5515
3	Ch. T. P. D.	5	248	—	—	1	70	89	4903	95	5221
4	Szkoły	24	1888	2	96	43	2902	13	706	83	5607
5	Caritas	24	1416	—	—	22	938	30	2044	76	4398
6	Przedszkola (Domy Dziecka)	11	384	—	—	19	1163	20	709	50	2256
7	Przemysł	13	1951	2	405	5	526	1	48	21	2930
8	P. K. O. S.	5	528	—	—	13	934	—	—	18	1464
9	P. C. K.	4	218	2	267	—	—	—	—	6	485
10	Liga Kobiet	1	56	—	—	3	173	1	64	5	293
11	R. T. P. D.	1	61	—	—	3	196	—	—	4	257
12	Z. W. M.	—	—	1	50	2	91	—	—	3	141
13	Różne organizacje społeczne	8	372	4	163	3	210	1	25	16	770
	Razem	117	8080	107	5659	118	7465	436	21817	778	43021

Tablica trzecia wykazuje, że wczasami dzieci wsi interesowały się głównie i osiągnęły dobre wyniki Związek Samopomocy Chłopskiej i Chłopskie Towarzystwo Przyjaciół Dzieci. Obozy organizowało Harcerstwo, kolonie i półkolonie różne instytucje i organizacje. O większym lub mniejszym wkładzie pracy i środków materialnych przez poszczególne instytucje i organizacje świadczą liczby dzieci wysłanych przez nie na wczasy.

Tabl. 4.

Wpływy i wydatki na akcję letnią Okręgu Szkolnego Rzeszowskiego w 1947 r.

L. p.	Powiat	Wpływy					Wydatki				
		Suburencja Min. Ośw.	Fundusze społeczne	Fundusze samorząd.	Inne	Razem	Wyżywienie	adm. gosp.	personalne	Inne	Razem
1	Brzozów	1340000	222340	—	155000	1717340	2014184	—	--	—	2014184
2	Dębica	2458000	1310275	8500	281967	4058742	3858155	298880	466793	51656	4675484
3	Gorlice	2491000	6039846	15000	150000	8695846	8000000	450000	245000	846	8695846
4	Jarosław	1562000	999128	—	530188	3091316	2564603	173174	215100	493476	3446353
5	Jasło	2997000	1617397	50000	150000	4814397	4472967	127236	370016	358486	5328706
6	Kolbuszowa	1138000	39986	—	55000	1231986	1122123	—	61000	49863	1232986
7	Krosno	2700000	120757	—	354918	3175675	2629000	55000	5000	391780	3080780
8	Lesko	455000	—	—	—	455000	255000	—	—	—	255000
9	Lubaczów	601000	2057333	—	70000	2728333	2425898	97990	192000	12535	2728333
10	Łańcut	1659355	696454	33000	385884	2774693	2323826	170030	216900	53622	2764378
11	Mielec	1934000	829890	—	190000	2953890	2321343	266900	559952	—	3148285
12	Nisko	2409000	25000	—	360000	2794000	2794000	—	—	—	2794000
13	Przemyśl	3595000	14593580	8200	456000	18653680	17159280	613000	373200	508200	18653680
14	Przeworsk	2085000	60067	—	200000	2345067	2260000	25000	31793	28274	2345067
15	Rzeszów	7566000	5029282	42000	715000	13352282	10603554	917676	944842	608111	13074183
16	Sanok	2001000	589321	10500	150000	2750821	2216263	264405	167345	13720	2661733
17	Tarnobrzeg	2683000	1059850	25000	350000	4117850	3535850	247000	30000	305000	4117850
	Razem	39674355	35290506	192200	4554857	79711918	70556046	3706291	3878941	2875569	81016848

Pewne sumy uzyskano z odpłatności uczestników.

Załączone ogólne zestawienie wpływów i wydatków pozwoli na dokładniejsze wglądnięcie w sprawę finansową akcji letniej.

UWAGA: W powyższym zestawieniu należy po stronie przychodów dodać jeszcze 2.181.792 zł przekazanych przez Kuratorium z działu „dożywianie" na akcję letnią, co da po stronie wpływów ogólną sumę 81.893.710 zł.

Mówiąc o stronach dodatnich nie należy przemilczeć i nie podać także ujemnych. Do tych ostatnich trzeba zaliczyć zbyt późne przystąpienie do organizowania niektórych punktów akcji letniej i związane z tym słabe przygotowanie gospodarcze i inne tych punktów. Nam chodzi tu przede wszystkim o dziecińce wiejskie. Na podkreślenie zasługuje również nierealne planowanie przez niektóre powiaty sieci akcji letniej. Liczenie tylko na pomoc Państwa, zwłaszcza, gdy chodzi o dziecińce, należy również zaliczyć do ujemnych stron akcji letniej ubiegłego roku. Tak samo nieodpowiedni dobór kierowniczek dziecińców wiejskich, kierowanie się często nie interesem punktu, ale względami innymi, zasługuje na podkreślenie jako cecha niewątpliwie ujemna.

Zwlekanie z zapłatą wynagrodzenia kierowniczkom dziecińców wiejskich do grudnia przez Samopomoc Chłopską z winy centralnych władz tej instytusji, a także niskie wynagrodzenie kierowniczek, odbiło się przykrym echem i wpłynie niewątpliwie ujemnie w niektórych powiatach na akcję dziecińców wiejskich w obecnym roku. Nieprzestrzeganie instrukcji i przepisów o gospodarce kolonijnej, a także lekceważenie sprawozdawczości należy także dodać do ujemnych stron akcji w niektórych środowiskach.

Z takim dorobkiem przystąpiono do organizowania wczasów letnich w obecnym roku.

dokończenie nastąpi

CZĘŚĆ III. (RÓŻNE)

Komunikat Państwowych Zakładów Wydawnictw Szkolnych Oddziału krakowskiego

Jak będzie z podręcznikami na nowy rok szkolny ?

Mimo przegrupowań w programie i zmian w nomenklaturze klas używane będą nadal podręczniki dotychczasowe.

Program nauczania w roku szkolnym 1948/49 przewiduje przesunięcia pewnych partii materiału z niektórych przedmiotów w obrębie poszczególnych klas. W związku z tym niektóre podręczniki będą używane w roku bieżącym równolegle w dwóch klasach.

Dla łatwiejszego zorientowania się jakich podręczników należy używać w poszczególnych klasach — Biuletyn wydawniczy Nr 5, wydawany przez Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych podaje wykaz książek zestawiony według klas i przedmiotów, postosowany do szkoły jedenastoletniej.

Oddział krakowski PZWS przy zakupie książek chętnie poinformuje o tych podręcznikach.

Dla pełnego obrazu sytuacji wydawniczej PZWS trzeba zaznaczyć, że wśród podręczników przybyło wiele nowych tytułów wydawniczych, pożytecznych i oczekiwanych: Baculewski — Wczoraj i dziś, Pniewski — Narzędzia nowej fizyki, Zabłocka — Grzyby kapeluszowe, Szczeniowski — Zastosowanie energii atomowej, Butlewski — Geometria analityczna, Wojtowicz — Trygonometria, Zydler — Zarys geometrii analitycznej, Rybka — Astronomia, Duchowicz — Wiadomości z chemii, Bohuszewicz — Protokoły lekcji botaniki, Zlabowa — Wskazówki metodyczne do realizacji programu nauczania gramatyki, Fotyma — Fizyka na kl. VII, Prejbisz — Gramatyka języka angielskiego, Złotorzycka — Jarosław Dąbrowski, Wroczyński — Pozytywizm warszawski, Kowalski — Wierusz — Maszyny elektryczne prądu zmiennego, Kołodziejczyk — Botanika dla liceów i inne.

Znacznie wzrosła ilość książek pomocniczych dla ucznia, poleconych przez Ministerstwo Oświaty do samodzielnej lektury ucznia i do bibliotek szkolnych w jednolitej szkole jedenastoletniej. Dział książek pomocniczych dla nauczycieli, dopuszczonych w pracy szkolnej oraz do bibliotek nauczycielskich wzbogacił się również o kilka nowych książek.

Na progu nowego roku szkolnego trzeba o tych sprawach przypomnieć. Trzeba również przypomnieć, **że Oddział krakowski PZWS** (Kraków, Rynek Kleparski 4) rozprowadza książki szkolne do wszystkich typów szkół i klas. Szkoły przy zamówieniach zbiorczych w oddziale otrzymują 10 proc. rabatu.

Nowe druki szkolne.

Oddział krakowski PZWS (Kraków, Rynek Kleparski 4) sprzedaje następujące nowe druki szkolne oraz dla administracji szkolnej:

Protokół egzaminu dojrzałości w liceum pedagogicznym.
Arkusz organizacyjny liceum pedagog. (sem. kursu) dla wych. przedszkoli.
Dziennik z zajęć przedszkola.
Egzamin praktyczny (zwolnienie) K. O. S.
Karta ewidencyjna nauczycieli opiekunów.
Lista płatnicza zasiłków.
Lista płatnicza dla nauczycieli opiekunów.
Nieobecność w służbie (do wiadomości inspektora szkolnego).
Pokwitowanie na udzielone świadczenia.
Postępowanie dyscyplinarne.
Przeniesienie (insp. szkoln.).
Przeniesienie w stan spoczynku.
Udzielone świadczenia.
Umowa o zatrudnienie dla nauczycieli (powołanie).
Umorzenie postępowania dyscyplinarnego.
Urlop (K. O. S. wzór ogólny).
Wydalenie ze służby nauczycielskiej.
Zawieszenie w pełnieniu służby (dla K. O. S. inspektorów).
Zestawienie list poborów K. O. S.
Karty dentystyczne.
Orzeczenie Komisji Weryfikacyjnej dla nauczycieli (I instancji).
Druki biblioteczne.
Urlop (inspektorat szkolny).
Karta ewidencyjna przedszkola.
Nieobecność w służbie.

Tanie zeszyty z fińskiego papieru.

Oddział krakowski PZWS posiada na składzie i sprzedaje 16-kartkowe zeszyty z papieru fińskiego po 7 zł za sztukę. Zeszyty są wykonane w pięciu niniałach: z jedną linią, czyste, kratkowane, szeroka linia, wąska linia.

Szkoły przy zamówieniach w oddziale krakowskim otrzymują 10 proc. rabatu.

Książki nadesłane :

Adam Asnyk: „Wybór poezji", opracował Henryk Szyper, Nakładem Spółdzielni Wydawniczej „Wiedza", Warszawa 1948 r. Nowej Biblioteki „Wiedza" Seria I — Nr 1.

Jakże miła książeczka doszła do moich rąk dzięki uprzejmości Wydawcy. Ostatni raz czytałem Asnyka w wyborze E. Kucharskiego. Było to w roku 1944/45, kiedy szalała hydra germańska, kiedy szukało się oderwania od rzeczywistości, obrony przed rozterką i wspomnień młodych lat.

„Jeżeli chodzi o zawartość ideologiczną utworów Asnyka, występują w nich liczne momenty, które bliskie są dzisiejszemu pokoleniu" (str. 241).

My starsi jednak byliśmy pierwszymi, którzy w okresie triumfującego pozytywizmu przeżywali wraz z Asnykiem wewnętrzną walkę między pietyzmem dla przeszłości i jej romantycznym, bohaterskim wzlotem na mickiewiczowskich i sienkiewiczowskich skrzydłach a wchodzącymi hasłami potężniejącego etapu teraźniejszości, wyrażonymi w „poezji myśli" i w poszukiwaniu nowego poglądu na świat. Myśmy to właśnie pierwsi byli tymi, którzy wyrośli z romantyzmu a wychowani na klasycznych wzorach i w kulcie ateńskiego piękna przekraczali za Asnykiem granice nowej formy i treści, którą niosło życie drugiej połowy XIX wieku. Oscylując między modą modernizmu i naśladowanego dekadentyzmu szliśmy jednak pod duchowym przewodnictwem Asnyka: miłość przeszłości, „dręczona świadomością jej błędów", coraz szersza orientacja w zagadnieniach zrazu tylko narodowych, później społecznych i ogólnoludzkich wiodła nas na wyżyny demokratycznej myśli i postępu o najszerszych horyzontach.

Serdeczne podziękowanie należy się Wydawcy, znanemu krytykowi literackiemu publicyście a równocześnie wybitnemu pedagogowi, jakim jest dr. H. Szyper. W wydanym „Wyborze" przebija się i znajomość ideologicznego i artystycznego rozwoju poety, gruntowne zrozumienie i odczucie utworów i — co najważniejsze — miłość do poety i jego twórczości.

W dokonanym przez Szypera w sposób przemyślany Wyborze utworów lirycznych Asnyka twórczość A. skupia niby soczewka drgnienia duchowe inteligenta polskiego na całej niemal przestrzeni XIX stulecia" (str. 243). Poza samym doborem utworów zasługa Szypera polega na opracowanej przezeń części drugiej „Wyboru", w skład której wchodzą: objaśnienia do poszczególnych utworów podane w sposób przystępny dla ucznia i starszego czytelnika i uwaga na temat „drogi życiowej Asnyka" (biografia poety), dzieje twórczości ujęte w 3 okresy: 1) okres depresji po upadku powstania styczniowego (1864 — 1867), 2) okres kształtowania się nowych ideałów na tle minionej rzeczywistości dziejowej (1867 — 1880) i 3) okres ostatecznej krystalizacji poglądu na świat (1880 — 1897). Analiza to głęboka, oparta na tle wpływów literackich i przeobrażeń społecznych, snuta pięknym językiem i ożywiona akcentami z życia współczesnego. Osobny ustęp poświęca wydawca problemowi ideologii Asnyka, omawiając jego stosunek do socjalizmu". Jest to najciekawszy ustęp w II części „Wyboru", w którym stara się Szyper odkryć splątane ścieżki duchowe poety, społecznika i filozofa w poszczególnych utworach i zarysować ewolucję Asnyka w ocenie socjalizmu na płaszczyźnie jego twórczości literackiej. Jest w tej próbie Szypera dużo spostrzegawczych, cennych odkryć, mimo że synteza przejaskrawiona jest znowuż miłością autora do poety. Bo i w wierszu „Przed jutrem" nie możemy się dopatrzeć" wyrazu całkowitego pogodzenia się z socjalizmem" — jak to ujmuje Szyper, bo i w tym utworze jak i w innych swoich najgłębszych widzi poeta raczej „triumfalny pochód przyszłości" lecz czyni to nie bez żalu („Trudno bez żalu...") i „rozpaczliwej skargi", choć wierzy, że przyszłość ma prawa silniejsze i przed nią ustąpić musi teraźniejszość"... Wystarczy, jeżeli uznamy w Asnyku przybraną w szatę poetyckiego słowa zdrową myśl społeczną opartą na postępie socjalnym i duchowym ludzkości.

W dalszym ustępie rozważa Szyper „Przynależność literacką" Asnyka jako rzekomego „epigona romantyzmu", dowodzi, że twórca sonetów „Nad głębiami" wyrósł wprawdzie z romantyzmu, ale przezwyciężył go wchłonąwszy pierwiastki pozytywistyczne i w porównaniu z wielkimi romantykami rozszerzył obszar literatury oryginalną „poezją myśli" oraz techniką wiersza.

Wyłania się pytanie, czy zachodziła istotna potrzeba wydania nowego wyboru poezji Asnyka? Komedie i dramaty Asnyka — jak wiadomo — przebrzmiały, nie próbuje się ich nawet na nowo wydawać. Są też dzisiaj nawet rzadkością bibliograficzną.

Co innego jego liryka: ma ona — widać — wartość nieprzemijającą nawet w obecnej epoce, tak mało skłonnej do poetyckich refleksji.

Pociąga Asnyk — społecznik, głęboki myśliciel, analityk przemian ustrojowych. Postać A. domaga się wszechstronnego rozpatrzenia i dociera do niej zamierzone przez dr A. Mikulskiego wydanie jego korespondencji, dotąd zupełnie nieznanej, a mogącej rozświetlić gruntownie jego epokę, tym bardziej, że Młoda Polska niechętnie, z uprzedzeniem traktowała Asnyka (sąd Wyspiańskiego o A. „wypchany orzeł — brak lotu").

Dlatego to Wybór poezji w opracowaniu Szypera jest książką aktualną.

Ustęp ostatni „Wyboru" poświeca Szyper zagadnieniu „Co jest żywotne w twórczości Asnyka"?. Wykazuje walory liryzmu Asnyka i bliskie dzisiejszemu pokoleniu momenty o zawartości ideologicznej (ogólnoludzka problematyka włączona organicznie w pierwiastek narodowy, ideał braterstwa ludów, barbarzyństwo wojny itd.).

Miła książeczka powinna znaleźć poczesne miejsce w każdym domu i w każdej bibliotece. Zbliży do poezji Asnyka przez wybrane jego utwory, pouczy, jak je można rozumieć dzięki objaśnieniom Szypera.

S. D.

BALZAC „CHŁOPI"

Przełożył i wstępem opatrzył Tadeusz Żeleński (Boy), Wyd. Książka. Warszawa 1948 r. stron 222.

Epoka młodości Balzaca była pograniczem dwóch światów: dawny, feudalny, który pozornie runął, nowy demokratyczny, który się jeszcze nie narodził.

Balzac wydaje się dziś — mimo, że był na wskróś burżuazyjnym pisarzem i mimo, że czynił to może poza swą wiedzą i wolą — jednym z najprzenikliwszych krytyków i satyryków kapitalistycznego ustroju, o ile bardziej przenikliwym aniżeli najbardziej współcześni nam pisarze mimo swego wyraźnego pochylenia społecznego. Dzięki bacznej obserwacji życia czy też dzięki swej genialnej intuicji, która pozwoliła mu odkryć realne warunki życia społecznego współczesnej Francji (a częściowo i Polski), Balzac i jego dzieła stanowią arcybogate źródło dla badań

historycznych przyczyn i rozwoju walki klas, walki, której pierwszym wyrazem konkretnym był rok 1848. Balzac był historiografem owych kolejnych epok. Balzac umarł w 1850 r. Powieść „Chłopi“ powstaje pod koniec życia wielkiego pisarza. Powieść nie została wykończona. Według pierwotnej redakcji miała ona nosić tytuł „Wielki właściciel“ i chodził w niej nie o problem chłopów lecz o dramat wielkiej własności.

Później, w dziesięć lat po pierwszym szkicu, bierze Balzac na warsztat powieść w nowym ujęciu pod nowym tytułem „Chłopi“. Było to w roku 1843. Wsi bliżej Balzac nie znał. („Czy to jest mój bliźni? Mamy wspólną jedynie postać“ (str. 45). To też w Chłopach występuje właściwie tylko jedna postać prawdziwie chłopska (Tonsard) ale i ta postać wygląda raczej na przetworzoną z typów „podmiejskich wygów, mających wszystkie wady chłopa bez jego przymiotów“.

Chłopom w rozumieniu klasy poświęca B. w powieści tej b. mało miejsca (str. 113 n. n.). Chłopi są w tym dramacie tylko raczej ważnymi dla akcji komparsami. Nie mniej jednak przy każdej sposobności wplata szereg charakterystycznych szczegółów, które pozwalają nam odtworzyć sobie na podstawie realistycznych opisów warunki życia, psychikę, sposób myślenia współczesnych chłopów wraz z ich miłością do ziemi, której prawo feudalne broniło im od tysiąca dwustu lat aż do 1789 roku, a która w większości pozostała w ręku pana.

Treścią Chłopów Balzaca — jak wyraził się Boy we wstępie do jednej z powieści z cyklu „Komedia ludzka“ (Cierpienia wynalazcy) — jest podobna do owych indyjskich powieści Coopera z początku XIX wieku na temat walki jak gdyby rozmaitych szczepów, zamieszkujących wspólny las społeczeństwa. Te same zasadzki, podchody, ta sama olbrzymia chytrość, jaką zażywają mieszkańcy puszcz, aby się tropić wzajemnie niszczyć i wygryzać lub chronić przed sobą.

Różnica jest ta, że „u Coopera tropi się ślady stóp w trawach perii, tu zaś cała chytrość rozwija się w dziedzinie myśli ludzkiej i faktów psychologicznych“.

Tło opowiadania w „Chłopach“ stanowi wyrafinowana chytrość mieszczańska i chytrość wielkiego posiadacza ziemi a wreszcie i chytrość chłopa nędzarza, dla którego stosowanie chytrości jest jedyną skuteczną bronią przed wszystkimi, by móc się utrzymać na fali, by nie zginąć śmiercią głodową, by żyć, bez względu na to, czy środki, którymi się posługuje są etyczne czy moralne.

Taka też jest istotna problematyka „Chłopów“. Problematykę społeczną powieści kryje pieniący się, musujący język Balzaca, szerokie, niemal drobiazgowe charakterystyki osób i życia, spowite mgłą subtelnej ironii, krytyka głęboko pogrążonej namułem przesądów rzeczywistości, jeszcze bardziej zagmatwanej w epoce gwałtownych przemian i wstrząsów pierwszej połowy XIX wieku. Trzeba wnikliwego czytelnika i badacza, by w treści „Chłopów“ spod tych iskier talentu, werwy i encyklopedycznych wiadomości wplecionych do opowiadania Balzaca wyłowił czystą prawdę i odkrył rzeczywistość społeczną, która jest zarysowująca się wyraźnie walka klas. Ten właśnie problem walki klas miał na myśli niewątpliwie Balzac pisząc „Chłopów“. Winą nie wykończenia powieści jest zbyt słabe podkreślenie i scharakteryzowanie walczącej warstwy; przesłania ją w pierwszej połowie utworu warstwa mieszczańska. Powód takiego „dyplomatycznego“ stosunku Balzaca do problemu społecznego tkwił też w jego oportuniźmie i burżuazyjnej atmosferze, w której żył i od której nie potrafił się wyzwolić.

Jest też Balzac i monarchistą i legitymistą de facto, choć bez przekonania.

Lecz nie o to idzie. Wartość „Chłopów“, jak i innych powieści B. podnosi metoda badań stosunków społecznych i ich zmian na tle faktów historycznych, wzajemnych związków między nimi, przy podkreśleniu wpływu na te warunki produkcji, kapitalistycznego wyzysku idącego przeróżnymi drogami.

Balzac może uchodzić za pioniera nowej myśli filozoficznej i nowych metod badania zjawisk społecznych tak jak w dziedzinie nauk przyrodniczych np. Pasteur lub inni, którzy pierwsi w mętach swojego wieku wchodzą na drogę postępu.

Pozycja chłopów i zaledwie wspomnianego proletariatu miejskiego występuje w powieści — zda się — słabo, w rzeczywistości jednak ta klasa występuje na czoło zainteresowań samego B. jako „kwestia“ nowa, którą należy zgłębić i znaleźć źródło jej istnienia; by móc przystąpić do próby jej rozwiązania. Problem narastał (1848 rok); zgruntować go i wypowiedzieć w pełni było już ponad siły fizyczne B.

Powieść „Chłopi“ jest tedy dziełem wybitnie społecznym i politycznym, odsłaniającym kulisy nieubłaganej walki między dawnym a nowym porządkiem, między światem przywileju a światem pracy, problem bogatych i ubogich, wyzysku człowieka przez człowieka. Język przekładu Boya świetny. Książka wydana starannie. Zaledwie kilka omyłek drukarskich. Oprawa estetyczna.

Lektura „Chłopów“ nadaje się w zupełności dla młodzieży starszej pod warunkiem, że zostanie ona do niej uprzednio **przygotowana**.

Wystarczy, jeżeli przygotowanie to podkreśli reakcyjne i postępowe elementy zawarte w powieści, że zwrócona zostanie uwaga czytelnikowi na treść przedmowy tłumacza (Żeleńskiego-Boya), który starał się uprzedzić nieprzygotowanego czytelnika, co w Balzacu jest głębokiego a co pokrywa wybujały temperament, „grandilokwencja“ i twórcza fantazja.

S. D.

Z nadesłanych ostatnio do Redakcji 3 nowych tomików Biblioteki Narodowej (Wrocław, Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich) wszystkie pochodzą z odlewów Wydania Zachodniego w Drukarni W. L. Anczyca i Ska w Krakowie. Są to:

1) Aleksandra Fredry „Zemsta“ w opracowaniu Eugeniusza Kucharskiego (Nr 32, Seria I, wydanie 7). Sam tekst zawiera liczne objaśnienia językowe i rzeczowe, wstęp zaś omawia czas powstania i genezę „Zemsty“, rozbiór dzieła oraz bibliografię.

2) Ignaczego Krasickiego „Mikołaja Doświadczyńskiego Przypadki“ w opracowaniu Bronisława Gubrynowicza (Nr 41, Serio I, wydanie 4). Wstęp Gubrynowicza poświęcono analizie następujących spraw: I. Romans w epoce Stanisławowskiej, II. Stanowisko Krasickiego wobec romansów, III. Geneza „Przypadków D.“, IV. Dedykacja i przedmowa, V. Fabuła i typy w powieści, VI. Naśladowcy Krasickiego, VII. Autograf i wydanie powieści.

W bibliografii uwzględniono okres II wojny. Tekst obfituje w liczne objaśnienia, ułatwiając czytanie i rozumienie tej powieści, która wyszła spod tłoczni drukarskich w r. 1776 a napisana została w r. 1775.

3) Homera „Odyseja“ w przekładzie Lucjana Siemieńskiego w opracowaniu Tadeusza Sinki obejmującym wstęp i objaśnienia do tekstu (Nr 21, Seria II, wydanie 4).

Znany przekład Siemieńskiego i głęboko ujęty przez znakomitego znawcę Homera i wysokiej klasy uczonego i filologa wstęp stanowi o nieprzemijającej wartości samego tłumaczenia i części wprowadzającej do lektury obejmującej 5 części, z której ostatnia (źródła) uwzględnia również najnowszą literaturę opracowaną ze stanowiska dialektyki materialistycznej ujętą w „Historię literatury greckiej“ wydana przez Instytut Światowej literatury im. Gorkija“ Akademii Nauk Z. S. R. R. (Moskwa — Leningrad 1946 r.), Różnice między oryginałem a tłumaczeniem zaznaczono w komentarzu.

Z czasopism zasługuje na uwagę Nr 3 czasopismo nauczycielskie „Z Polski i ze Świata“, wydawane przez P. Z. W. S. w Warszawie (pt. Dąbrowskiego 8). Wymieniony numer przynosi na wstępie 3 artykuły poświęcone Z. S.R. R. Są to: artykuł redakcyjny pt. XXXI Rocznica Rewolucji Październikowej, M. Minkowskiego, Święto młodzieży Sowieckiej (Konsomoł), A. Pechnera, Triumf biologii radzieckiej. Część tę kończą uwagi Prezydenta Bolesława Bieruta na temat krzywdy i upośledzenia kulturalnego wsi polskiej i zapobieżenia temu stanowi przez gospodarkę planową, której głównymi czynnikami są: rozpowszechnienie oświaty rolniczej, większa mechanizacja produkcji rolnej, rozwój form spółdzielni rolniczej, stosowanie nowoczesnych metod techniki agronomicznej oraz coraz większa pomoc państwa dla mało i średniorolnych gospodarstw chłopskich.

Część II numeru przynosi ciekawy artykuł Dr. E. Jareckiego pt. Rola jednostki w historii. A. Dragi „Geografia walki z imperializmem“, wyjątek z pamiętników Lucjana Rudnickiego „Stare i nowe“, których treść stanowi z życia robotnika, który stanął do walki z caratem i kapitalizmem. Następuje recenzja znanego sowieckiego filmu „Uczennica I a“, notatki z prasy i zbiór najważniejszych wydarzeń politycznych w okresie od. 1. X. do 15. X. 1948 r. Zeszyt kończy sprawozdanie St. Woźnickiego z organizacji Centralnego Ośrodka Doskonalenia Kadr pedagogicznych, N. Wojtyńskiego z Obrad Zarządu Głównego Z. N. P. oraz list. z Nowogarda zatytułowany „Uwagi o nauczycielach niekwalifikowanych i drugi (z Łodzi) „Na marginesie lekcji na temat polityki zagranicznej. Numer kończy wzmianka o dziecięcej radiostacji krótkofalowej w Kijowie, zmontowanej przez uczniów szkół kijowskich. Cena numeru 10 zł.

S. D.

Sprostowanie :

W numerze 9 — 10 Dziennika w rubryce „Z czasopism" na str. 15 wkradły się 2 rażące i zniekształcające myśl błędy : w wierszu 16 zamiast „rozprawia się z reakcyjną treścią..." wydrukowano „rewelucyjną", w wierszu 25 zamiast „neutralna apolityczność" wydrukowano „centralna a."

CENY OGŁOSZEŃ: Ogłoszenie drobne za tekstem 20 zł. za wyraz petitowy. — Ogłoszenia zwykłe za tekstem: za całą stronicę 20.000 zł., — za 1/2 str. 12.000 zł., — za 1/4 str. 6.000 zł.. — za 1/8 str. 3.000 zł., — za 1/16 str. 2.000 zł.. — za 1/32 str. 1.000 zł. — za 1/64 str. 600 zł.

Należytość za prenumeratę i za ogłoszenia należy wpłacać na konto K. K. O. m. Rzeszów Nr 701 lub w Administracji.

Adres Redakcji i Administracji: Rzeszów. Kuratorium Okręgu Szkolnego Rzeszowskiego, ulica Unii Lubelskiej Nr. 6.

Nakładem wydawnictwa Dziennika Urzędowego Kuratorium Okręgu Szkolnego w Rzeszowie

Cena 100 zł.

Państwowe Rzeszowskie Zakłady Graficzne — Rzeszów 1650 — 1092/XI/48— S-1144.